

TYÖPAIKALLA TAPAHTUVAN OPPIMISEN MENETELMÄT JA TYÖKALUT

– sähköisellä oppimISRatkaisulla
joustavasti 2+1-malliin

TYÖPAIKALLA TAPAHTUVAN OPPIMISEN MENETELMÄT JA TYÖKALUT

– sähköisellä oppimisratkaisulla
joustavasti 2+1-malliin

**TYÖPAIKALLA TAPAHTUVAN
OPPIMISEN MENETELMÄT JA
TYÖKALUT – SÄHKÖISELLÄ
OPPIMISRATKAISULLA
JOUSTAVASTI 2+1-MALLIIN**

TYÖRYHMÄ

Karita Haapaniemi
Tomi Jurkkola
Eerika Kokkonen
Anu Konkarikoski
Kirsi Kujanpää
Kaija Mattila
Sannakaisa Raatikainen
Georges Segura
Pasi Silander
Teemu Siltanen
Tanja Ståhlberg

PIIRRETYT KUVAT

Hanna Toijala, Koulutuskeskus Salpaus

GRAAFINEN SUUNNITTELU

Sanna Henttonen, Koulutuskeskus Salpaus

TAITTO

D3

JULKAISIJA

Helsingin kaupungin opetusvirasto /
Työpaikalla tapahtuvan oppimisen
menetelmät ja työkalut -hanke

Julkaisu on tuotettu Opetus- ja
kulttuuriministeriön rahoittamassa
Työpaikalla tapahtuvan oppimisen
menetelmät ja työkalut
-kehittämishankkeessa.

PAINOPAIKKA JA VUOSI

Lönnerberg, 2016
Helsinki

Painettu versio:

ISBN 978-952-331-025-4

Verkkoversio:

ISBN 978-952-331-026-1

4041 0017
Painotuote

SISÄLLYS

1. Johdanto.....	5
2. Kohti omaa opintopolkua.....	8
3. Osaamisen hankkiminen työpaikalla	12
3.1. Oppilaitosmuotoisesta opiskelusta oppisopimuskoulutukseen	15
4. Työelämä ja koulutuksen digitalisaatio	18
4.1 eTaito-sähköinen oppimiskokous tukee opiskelijan oppimista	22
4.2 Taidon oppiminen työpaikalla	24
4.3 eTaito helppojen siirtymien mahdollistajana oppisopimuksen näkökulmasta	26
5. Oppimiskokonaisuudet verkossa ja simuloitussa 3D-virtuaaliympäristössä	28
6. 2+1-mallin ja koulutusjärjestelmän kehittämisen haasteet	33
7. Kokemuksia siitä, miten eTaito tukee oppimista ja yksilöllisiä opintopolkua.....	37
8. Loppusanat	54
Aiheesta muualla	56

[1]

Johdanto

1 JOHDANTO

Tulevaisuuden ammatillinen koulutus on entistä joustavampaa ja yksilöllisempää. Tietoteknologian avulla toteutettavat erilaiset pedagogiset ratkaisut mahdollistavat jokaisen opiskelijan yksilöllisen etenemisen sekä työn ja koulutuksen yhdistämisen. Opiskelijoille tarjoutuu mahdollisuus yhdistää oppisopimuskoulutus oppilaitosmuotoiseen koulutukseen sekä siirtyä sujuvasti koulutusmuodosta toiseen. Tutkinon suorittamisen aikana on mahdollista, että opiskelija hankkii osan osaamisestaan oppilaitoksessa, osan työpaikalla työssä oppien ja osan oppisopimussuhteessa.

”Työpaikalla tapahtuvan oppimisen menetelmät ja työkalut” – hankkeessa (TOM 2+1) on vuosina 2014-2016 tehty kehittämistyötä sähköisen oppimisratkaisun eTaidon ja TOM Cityn kehittämisessä. Kehittämissuhteeseen on tehty Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa hankkeessa nuorten työssäoppimis- ja oppisopimusuudistuksen toimeenpanemiseksi. Hankeverkostossa ovat toimineet Helsingin kaupungin opetusvirasto, Nuoriso- ja aikuiskoulutuslinja / Stadin ammattiopisto, Päijät-Hämeen koulutus konserni -kuntayhtymä / Koulutuskeskus Salpaus, Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä / Ammattiopisto Nurmes ja Koulutuskuntayhtymä Tavastia / Ammattiopisto Tavastia.

Ammatillisessa koulutuksessa tavoitteena on digitalisaation keinoin parantaa koulutuksen vaikuttavuutta, tehokkuutta ja tuloksellisuutta. Tietoteknologiaa voidaan käyttää ajattelun, oppimisen ja tiedonkäsittelyn työkaluna. Tämä edellyttää uutta pedagogista toimintakulttuuria oppilaitoksissa, oppisopimusyksiköissä ja työpaikoilla.

eTaito on väline oppimisprosessien dokumentointiin, osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen sekä opintojen henkilökohtaistamiseen. Opiskelijalle se mahdollistaa osaamisen kehittymisen näkyväksi tekemisen sekä joustavat siirtymät oppimisympäristöstä toiseen. Opettajalla se mahdollistaa ohjauksen ja palautteen antamisen ajasta ja paikasta riippumatta.

TOM City on 3D-mallinnettu virtuaalinen kaupunki, jonka rikkaus on runsas graafinen sisältö. Asiakaspalvelu on yhteistä kaikissa ammateissa ja koulutusaloilla, joten se sopii hyvin yhteisten tutkinon osien oppimisympäristöksi. Kehittämishankkeen aikana eTaitoa ja TOM Cityä on rakennettu ja testattu. Toteutusvaiheessa saatuja kokemuksia ja käytänteitä on kuvattu tähän oppaaseen.

Tämä opas on tarkoitettu opettajille, opinto-ohjaajille sekä työpaikkakouluttajille ja -ohjaajille, jotka ovat kiinnostuneista ohjauksesta, eri koulutusmuotojen yhdistämisestä ja joustavista siirtymistä oppimisympäristöstä toiseen sähköisiä oppimisratkaisuja hyödyntäen.

Joustava liikkuminen eri koulutusmuotojen välillä tietoteknologiaa hyödyntäen

OPINTOJEN
ALOITTAMINEN
OPPILAITOKSESSA

Osaamisen
hankkiminen
• oppilaitoksessa
• työpaikalla

Siirtyminen
oppisopimukseen

Mahdollinen paluu
opiskelemaan
oppilaitokseen

Valmistuminen

Osaamisen
tunnistaminen
ja tunnustaminen

Henkilökohtainen
opiskelusuunnitelma,
HOPS

HOPS-päivitykset aina tarvittaessa

Tietoteknologian hyödyntäminen
haltuun osana oppimaan oppimista

Tietoteknologian hyödyntäminen muun muassa omissa ja ryhmän
oppimisessa, ohjauksessa ja ammattiosaamisen näytössä

[2]

Kohti omaa
opintopolkua

2 KOHTI OMAA OPINTOPOLKUA

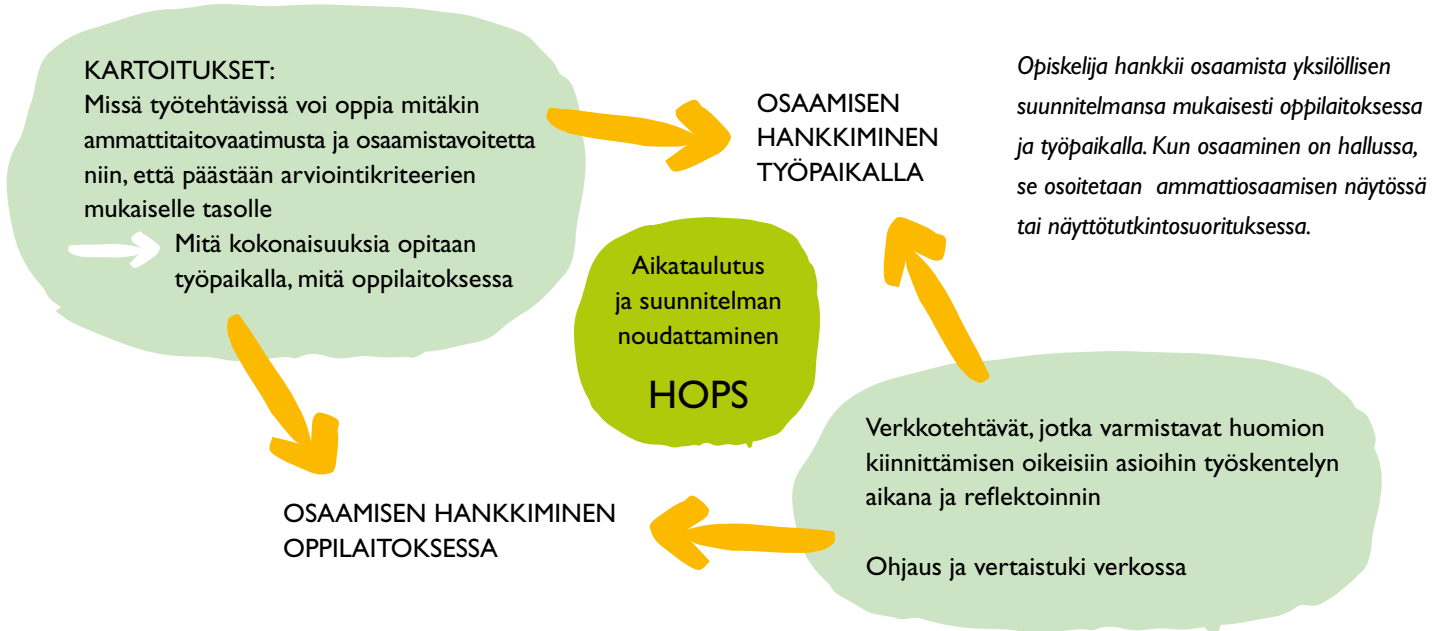
Ammatillisen peruskoulutuksen alussa suunnitellaan yhdessä opiskelijan kanssa hänen oma opintopolkunsa ammattitaidon hankkimiseksi. Suunnitelua ja toteutusta ohjaavat joustavuus, valinnaisuus ja työelämälähtöisyys. Osaamista verrataan tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin ja osaamistavoitteisiin. Opiskelijalla jo oleva osaaminen otetaan huomioon, joten hänen polkunsa voi olla hyvinkin yksilöllinen.

Opettaja ja opiskelija keskustelevat yhdessä osaamisen tavoitteista, oppimismenetelmistä, suoritustavoista ja ajoituksesta. Keskustelun pohjalta tehdään henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, johon merkitään jo olemassa oleva eli tunnistettu osaaminen. Suunnitelmassa pitää näkyä, mitä opiskelijan on vielä opittava ja millaisissa oppimisympäristöissä ja millaisilla tavoilla hän saavuttaa puuttuvan osaamisensa. Suunnitelmaa päivitetään opintojen edetessä. Kun osaaminen on hallussa, se osoitetaan ammattiosaamisen näytössä tai näyttötutkintosuorituksena.

Myös vapaa-ajalla hankittu osaaminen voidaan tunnistaa ja tunnustaa osaksi tutkintoa, jos se liittyy opiskeltavaan ammattiin.

Osaamisen hankkiminen henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaan

OSAAMISEN TUNNISTAMINEN JA TUNNUSTAMINEN

Lain ja asetuksen mukaan opiskelijalla on oikeus saada tunnistettua ja tunnustettua muualla hankittua osaamistaan, joka vastaa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita.

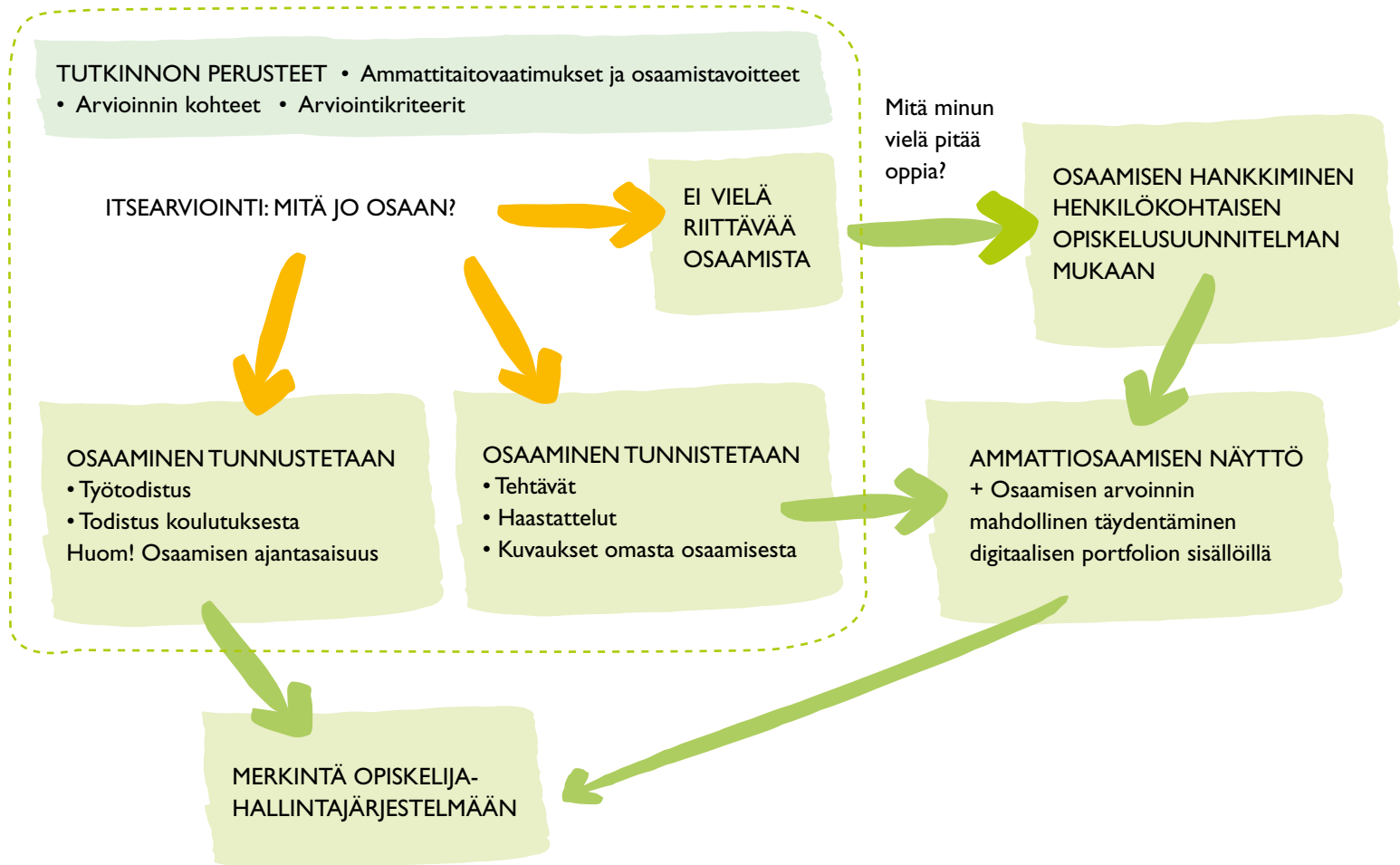
Osaamisen tunnistamisessa pyritään saamaan näkyväksi aiemmissa opinnoissa, työssä tai harrastuksissa hankittu osaaminen. Sitä verrataan tutkinnon perusteissa tai opetussuunnitelmasa määriteltyihin ammattitaitovaatimuksiin (ammattilliset tutkinnon osat) ja osaamistavoitteisiin (yhteiset tutkinnon osat). Aiemmin opitun tunnistaminen merkitään opiskelijahallintajärjestelmään

siten, että opiskelija hakeutuu kyseisten osaamisten osalta suoraan ammattiosaamisen näyttöön tai tutkintotilaisuuteen.

Osaamisen tunnustamisessa osaamisen tasoa arvioidaan luotettavien dokumenttien pohjalta ja tieto tunnustetusta osaamisesta viedään oppilaitoksen prosessin mukaisesti opiskelijahallintajärjestelmään.

Yksityiskohdat selviävät kunkin koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman yhteisestä osasta, jossa lain mukaisesti esitetään se, miten osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen toteutetaan oppilaitoksissa.

Henkilökohtaistaminen

[3]

Osaamisen
hankkiminen
työpaikalla

3 OSAAMISEN HANKKIMINEN TYÖPAIKALLA

Ammatillisessa peruskoulutuksessa osaamista on hankittava työssäoppien vähintään 30 osaamispisteen (osp) verran. Ylärajaa ei ole. Kokonaisuudessaan ammatillisessa perustutkinnossa on 180 osp. Työpaikalla tapahtuva opiskelu voi olla joko ammatillisen peruskoulutuksen työssäoppimista, oppisopimuskoulutusta tai näiden yhdistelmä. Työn ja koulutuksen joustava vuorottelu mahdollistaa opiskelijalle yksilölliset opintopolut.

Koska huomattava osa tutkinnosta opitaan työpaikalla, tarvitaan uudenlaisia oppimisen ja ohjauksen välineitä. Tietoteknologian avulla on mahdollista ottaa käyttöön joustavia, yksilöllisiä ja yhteisöllisiä toimintatapoja, jotka mahdollistavat myös reaaliaikaisen yhteydenpidon. Ohjaukseen osallistuvat työpaikkakouluttaja tai -ohjaaja ja opettaja.

Oppilaitoksen tehtävänä on opettaa opiskelijaa hyödyntämään tietoteknologiaa tehokkaasti oppimisensa tukena. Tämä vaatii paljon ohjausta. Opintojen alussa on tärkeää luoda toimiva oppimisen kulttuuri käyttämällä sopivia orientoivia tehtävätyyppejä, jotta voidaan varmistaa sekä yksilöllisen oppimisportfolion että ryhmän keskusteluiden oppimista tukeva laatu. Myös verkossa toimimisen käyttäytymissäännöt ovat tärkeitä. Netiketin lisäksi tärkeitä ovat työelämän tietosuojaan, vaitiolovelvollisuuteen ja liikesalaisuuksiin liittyvät asiat. Omasta työstä verkkoon kirjoittaminen toimii myös hyvänä harjoituksena sille, mitä omassa ammatissa on sopivaa kertoa työstään työyhteisön ulkopuolella.

Osaamisen hankkiminen työpaikalla on suunniteltua ja tavoitteellista. Oppimista ohjataan ja arvioidaan. Opettaja vastaa opiskelijan oppimisprosessin kokonaisuudesta. Työpaikkakouluttajalla ja -ohjaajalla on tärkeä rooli opiskelijan ammatillisen kehittymisen ohjaajina.

3.1. OPPILAITOSMUOTOISESTA OPISKELUSTA OPPISOPIMUSKOULUTUKSEEN

Ammatillisen tutkinnon voi suorittaa kokonaan oppisopimuskoulutuksena tai oppilaitosmuotoisesta opiskelusta voi siirtyä oppisopimuskoulutukseen ammatillisten opintojen aikana, mikäli opiskelija löytää sopivan työpaikan, tai päinvastoin. Oppisopimuksen pituus voi vaihdella, oppisopimus voidaan solmia missä opintojen vaiheessa tahansa ja opiskelija voi myös palata takaisin oppilaitokseen suorittamaan tutkintonsa loppuun.

Oppisopimuskoulutuksen suunnittelee oppisopimustoimiston koulutustarkastaja tai -suunnittelija yhdessä alan opettajan kanssa. Oppisopimuksesta kiinnostunut opiskelija tai hänen opinto-ohjaajansa tai opettajansa ottaa yhteyttä oppisopimustoimistoon. Oppisopimustoimiston tehtävänä on varmistaa oppisopimustyöpaikan soveltuvuus ja opiskelijan opintojen tilanne (opintosuoritusote) sekä laatia henkilökohtainen opiskeluohjelma ja työpaikalla tapahtuvan oppimisen suunnitelma ja lopulta oppisopimus. Kun oppisopimusta suunnitellaan, tulee tehdä työpaikkakäynti, jossa ovat mukana alan opettaja, opiskelija, työnantaja tai esimies ja työpaikkakouluttaja. Tässä vaiheessa voidaan yhdessä pohtia sopivien tutkinnon osien valintaa, keskeisiä työtehtäviä ja tietopuolisen opetuksen sisältöä, aikataulua sekä näyttöjä. Oppimisen tukena olevan tietoteknologian ja siihen liittyvien käytänteiden esittelemine sopii luontevasti tähän tapaamiseen. Samalla voidaan sopia mobiililaitteiden käytöstä ja kuvaamisesta työpaikalla.

2+1-MALLI

Osaamisperustaisen tutkinnon suorittamiseen tarvittava aika on yksilöllinen ja riippuu siitä, millä tahdilla opiskelija pystyy ottamaan haltuun tarvittavan osaamisen. Kun opiskeluajat ja -polut yksilöllistyvät, myös 2+1-mallissa oppisopimukseen käytetty aika voi vaihdella neljän kuukauden minimiajasta jopa lähes koko tutkintoon tarvittavaan aikaan.

Ammatilliset oppilaitokset ovat kehittäneet erilaisia toteutustapoja ammatillisen peruskoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen yhdistämiseksi. Niin sanotussa 2+1-mallissa opiskelija on kaksi ensimmäistä vuotta päätoiminen opiskelija oppilaitoksessa ja siirtyy kolmanneksi vuodeksi työntekijäksi työpaikalle oppisopimuksella.

Käyttöön on otettu erilaisia toteutusvaihtoehtoja, niin sanottuja x+y- ja x+y+z-malleja, joissa opiskelija tekee opintoja oppilaitoksessa ja työssä oppien, ja siirtyy jossakin opintojen vaiheessa oppisopimukseen. Hän voi myös palata takaisin oppilaitokseen päätoimiseksi opiskelijaksi.

Mobiililaitteita käytetään opinnoissakin työpaikan sääntöjen mukaisesti.

Verkkotyövälineiden avulla on entistä helpompaa seurata, ohjata ja arvioida oppimisen etenemistä. Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset voidaan ryhmitellä työtehtäväkokonaisuuksiksi ja edelleen oppimistavoitteiksi, jolloin opiskelu ja sen seuranta ja arviointi helpottuvat. Näistä osista muodostetaan opiskelupaikasta ja -muodosta riippumattomia taitoa ja tietoa yhdistäviä tehtäviä, joita opiskelija tekee oppimisportfolioonsa.

Tietoteknologian avulla opettaja ja työpaikkakouluttaja tai -ohjaaja voivat tukea opiskelijan oppimista ohjaamalla opiskelijaa havainnoimaan tärkeitä työprosessin kohteita, oppimaan ammattikäytäntöjä, työn perustana olevaa tietoa ja elinikäisen oppimisen avaintaitoja sekä reflektoidaan oppimaansa. Kun opiskelija tekee oppimisportfolioonsa ja oppimispäiväkirjaansa merkintöjä, havaintoja ja itse- ja vertaisarviointeja, opettajan ja työpaikkakouluttajan tai -ohjaajan on helpompaa pysyä ajan tasalla opiskelijan edistymisestä ammattitaidon hankkimisessa sekä antaa palautetta ja seurata oppimisen etenemistä, vaikka tapaamisia on harvoin. Ryhmä- ja parikeskustelut verkossa tuovat muiden opiskelijoiden näkökulmia oppimiseen.

Verkossa, esimerkiksi TOM 2+1 -hankkeessa kehitetyssä työkalussa eTaidossa, olevat tehtävät soveltuvat sekä oppilaitoksessa että työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen. Ne toimivat tukena myös silloin, kun kartoitetaan olemassa olevaa ja vielä hankittavaa osaamista siirryttäessä oppisopimukseen, ja niitä voi antaa työpaikkakouluttajan käyttöön. Tietopuoliseen opetukseen tarvittavien lähipäivien määrä vähenee tietoteknologian avulla. Tavoitteena on, että oppisopimukseen siirtyneen opiskelijan ryhmän tuki, opettajan ohjaus sekä tietopuolinen opetus ovat verkossa ja koko ajan saatavilla.

[4]

Työelämä ja
koulutuksen
digitalisaatio

4 TYÖELÄMÄ JA KOULUTUKSEN DIGITALISAATIO

Yhteiskunta ja työelämä ovat pitkälle digitalisoituneet, mutta koulutus on ottamassa vasta ensimmäisiä digitalisaation askeliaan. Koulutuksen digitalisaatio edellyttää koulutuksen kaikkien prosessien digitalisaatiota sekä systeemistä kehittämistä. Digitalisaation lähtökohtana on uusien, lisäarvoa tuottavien prosessien mahdollistaminen – ei olemassa olevan opetuskulttuurin replikointi tai kynän ja paperin korvaaminen uusilla työkaluilla. Tieto-

teknologia on nähtävä koulutuksessa ajattelun ja oppimisen sekä tiedonkäsittelyn työkaluna, tietotyön välineenä.

Digitalisaation mahdollistamalla uusilla toimintaprosesseilla voidaan parantaa koulutuksen vaikuttavuutta, tehokkuutta ja tulokellisuutta. Tämä edellyttää uuden pedagogisen toimintakulttuurin rakentamista ammatillisiin oppilaitoksiin ja oppisopimusuksiköihin.

TASO	FOKUS	VAIKUTTAVUUS
Digitalisaatio (DIGI)	<ul style="list-style-type: none">• Systeeminen muutos• Toimintakulttuuri, johtajuus, rakenteet	<p>Uusien, lisäarvoa tuottavien prosessien mahdollistaminen</p> <ul style="list-style-type: none">• Uuden toiminnan mahdollistaminen
Tietoteknologia (IT)	<ul style="list-style-type: none">• Tiedonkäsittely• Prosessit• Automaatio• ATK-paradigma	<p>Prosessien ja tiedonkäsittelyn automatisointi</p> <ul style="list-style-type: none">• Olemassa olevan toiminnan tehostaminen automatisoinnilla
Tieto- ja viestintäteknikka (TVT)	<ul style="list-style-type: none">• Laitteet, rauta• Tekninen varustaminen	<p>”Napin painaminen”, usein manuaalinen tietojen käsittely (vrt. sähkökirjoituskone)</p> <ul style="list-style-type: none">• Olemassa olevan toiminnan toteuttaminen toisella työkalulla

(Silander 2015)

Digitalisaatio ja tietoteknologian hyödyntäminen oppimisessa ja opetuksessa muuttavat keskeisesti opiskelijan roolin objektista subjektiksi. Oppiminen ja opiskelu voivat parhaimmillaan olla yhteisöllistä tietämyksen rakentamista, autenttista osaamisen kehittämistä työpaikalla. Tietoteknologia, samoin kuin työskentely, ei yksistään riitä tuomaan mielekästä oppimista. Opiskelijan työpaikalla tapahtuvan oppimisen oppimisprosessi on suunniteltava lähtien ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista.

Kun käytetään tietoteknologiaa, opetuksen suunnittelu ei voi pohjautua opettajan tai kouluttajan toiminnan suunnitteluun. Sen sijaan sen on pohjauduttava oppijan oppimisprosessiin: siihen, miten ja millä menetelmillä oppija oppii työtä tehdessään.

TYÖPAIKALLA TAPAHTUVA OPPIMINEN

Ammatillisessa koulutuksessa työpaikalla tapahtuvan oppimisen merkitys osaamisen ja ammattitaidon hankkimisessa on kasvanut. Työpaikka oppimisympäristönä tarjoaa hyvän mahdollisuuden ajanmukaisten ja uusien taitojen opettelulle. Uusien tietojen ja taitojen oppiminen ei kuitenkaan tapahdu itsestään, vaan edellyttää hyvin suunniteltua oppimisprosessia ja sen ohjausta. Mobiili- ja tietoteknologia tarjoavat oivat työkalut opiskelijan työpaikalla tapahtuvan oppimisen ohjaamiseen ja tukemiseen.

Työpaikalla tapahtuva oppiminen on parhaimmillaan tietoista ja tavoitteellista tietojen ja taitojen oppimista ja soveltamista aidossa työelämässä. Kun käytetään sähköisiä ympäristöjä ja

mobiililaitteita, saadaan pedagoginen struktuuri entistä paremmin työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen. Tabletit ja älypuhelimet toimivat ikään kuin ”opettajan teleskoopikätenä”, jolla pedagogiikka ulotetaan työpaikalle niin opiskelijan kuin työpaikkakouluttajan ja koko työyhteisön tueksi.

Tietoteknologia edistää ohjausta ja työn perustana olevan tiedon oppimista työpaikalla.

4.1 ETAITO - SÄHKÖINEN OPPIMISRATKAISU TUKEE OPISKELIJAN OPPIMISTA

Sähköinen oppimiskokous eTaito on työkalu opiskelijan osaamisen kehittämiseen ja näkyväksi tekemiseen. eTaito mahdollistaa osaamisen dokumentoinnin, työpaikalla tapahtuvien oppimisprosessien ohjauksen, osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen sekä opintojen yksilöllistämisen osaamisperustaisesti.

Opiskelijan sähköiseen portfolioon kirjaamat tavoitteet ja niiden pohjalta suunnitellut työtehtävät toimivat työpaikalla tapahtuvan oppimisen pohjana. eTaidolla opiskelija voi dokumentoida työtehtäviään ja omaa osaamistaan käyttämällä esimerkiksi videota, kuvaa ja ääntä. eTaitoon voidaan myös tuoda ja linkittää eri sovelluksilla tehtyjä tuotoksia. Työpaikkakouluttaja ja opettaja voivat seurata opiskelijan sähköistä oppimispäiväkirjaa ja portfolioa sekä ohjata opiskelijaa tarpeen mukaan.

Opettajalle ja työpaikkakouluttajalle tai -ohjaajalle eTaito on työkalu opiskelijan ohjaukseen yksilöllisesti. eHOPS – Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma -osion avulla voi seurata ja ohjata opiskelijoiden oppimisprosessia ja tehdä siitä henkilökohtaiseman. Opettaja tai työpaikkakouluttaja voi todentaa opiskelijan oppimisen ja osaamisen kertymisen myös portfoliotuotosten perusteella. eTaito mahdollistaa ohjauksen ja palautteen antamisen ajasta ja paikasta riippumatta.

eTaito on tuotettu niin sanottuna open source -kehittämipro-
sessina käyttäjien ideoiden ja innovaatioiden pohjalta, Opetus- ja
kulttuuriministeriön rahoittamassa Työpaikalla tapahtuvan oppi-
misen menetelmät ja työkalut (TOM 2+1) -hankkeessa.

MIKÄ ON ETAITO?

- › eTaito on opiskelijan työkalu sähköisen portfolion tekemiseen
- › Työkalu opiskelijan tuotosten työstämiseen, oppimisprosessin dokumentointiin ja julkaisuun
- › Portfolioon voi liittää muun muassa videota, kuvaa ja ääntä
- › Opettajalle työkalu ohjaukseen ja palautteen antamiseen
- › Mahdollistaa osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen

OTuS

OSAAMISEN TUNNISTAMISEN
JA TUNNUSTAMISEN SYKLI

- **AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖ / TUTKINTOTILAISUUS**
 - Osaamisen arviointi

- **OSAAMISEN TODENTAMINEN JA TUNNUSTAMINEN**
 - eTaito
 - eHops

Myönnetään
Open
Badge

- **TUTKINNON OSA**
 - Ammattitaitovaatimukset
 - OPS
 - eHOPS/ePortfolio
 - eTaito

- **OSAAMISEN TUNNISTAMINEN**
 - Kommentointi
 - Ohjauskeskustelu
 - Oppimisen arviointi

Osa opettajan / työpaikkakouluttajan mielestä

- **ITSEARVIOINTI**
 - Ammattitaitovaatimukset
 - eHOPS
 - eTaito/ePortfolio (linkitys mahdolliseen tuotokseen, Open Badge:t)

Osaan omasta mielestäni

4.2. TAIDON OPPIMINEN TYÖPAIKALLA

Perinteisesti käytännön ammattien osaaminen on opittu tekemällä. Hakeutuminen mestarin oppipojaksi, eteneminen aikanaan kisälliksi ja lopulta tuleminen itse mestariksi on ollut ja on yhä vieläkin yksi tapa oppia ammatti.

Tekemällä oppiessa tieto ja toiminta kietoutuvat erottamattomasti yhteen. Oppimisesta ja opettamisesta muodostuu kokonaisvaltainen näkemys, jossa kaikki tiedot ja taidot opiskellaan osana suurempaa kokonaisuutta. Tekemällä oppimisessa on havaittavissa yhteyksiä ilmiöpohjaiseen opetukseen ja opiskeluun, jossa oppimisen lähtökohtana ovat kokonaisvaltaiset, todellisen maailman ilmiöt. Ilmiöitä tarkastellaan kokonaisuuksina aidoissa konteksteissa, ja osaamista hankitaan oppiainerajat ylittäen.

Ammattiopetuksen keskeinen tehtävä on työssä tarvittavan ammattitaidon hankkiminen. On tärkeää hyödyntää oppijan omia vahvuuksia ja rakentaa niiden varaan laajempaa kehittymistä ja osaamista. Uusia tehtäviä aloittaessa osaaminen on rajallista. Tekemällä ja toistamalla osaaminen vähitellen kasvaa ja tieto tulee merkitykselliseksi, mutta jos työtehtävät eivät muutu haasteellisemmiksi, johtaa se lopulta turhautumiseen. Toisaalta, jos haasteet kasvavat yli osaamisen, työ alkaa ahdistaa. Haasteiden ja osaamisen välille tulee saada tasapaino. Samalla tulee luoda edellytykset työn perustana olevan tiedon haltuun ottamiseen ja liittämiseen käytännön työskentelyyn.

Tehokkaimmin oppii motivoitunut ja aktiivinen opiskelija, joka ymmärtää tavoitteensa.

Aktiivisen oppimiskäsityksen mukaan oppija on aktiivinen ja vastuuta ottava toimija, ja opettaja on taustalla toimiva motivoija ja oppimistilanteiden järjestelijä, ohjaava valmentaja. Oppiminen on tavoitteellinen tapahtuma, jossa oppijalla on keskeinen rooli. Oppiminen tapahtuu tehokkaammin siinä ympäristössä, jossa opiskeltavia tietoja ja taitoja todellisuudessa käytetään: työpaikoilla tai niiden kaltaisissa oppimisympäristöissä. Aktiivisessa oppimisessä tarvitaan olosuhteita, joissa voi tehdä konkreettisesti työtä ja kokeilla.

ITSEOHJAUTUVUUS JA SIIHEN KANNUSTAMINEN

Siinä missä toinen opiskelija pelkää tekevänsä virheitä, toinen opiskelija ottaa liiankin suuria riskejä onnistumisen suhteen. Kumppikin tarvitsee rakentavaa palautetta ja selkeitä ohjeita. Palautteen ja motivoinnin avulla opettaja ja työpaikkakouluttaja tai -ohjaaja voivat kannustaa opiskelijaa ottamaan rakentavaa vastuuta tekemisistään ja oppimaan itsenäisesti.

TIETOTEKNOLOGIA TYÖPAIKALLA TAPAHTUVAN OPPIMISEN TUKENA

Jotta tietoteknologiaa voi täysimittaisesti hyödyntää oppimisen tukena, osaamisen ja käytänteiden pitää olla kunnossa:

- Oppimisprosessi suunnitellaan ja kirjataan henkilökohtaistamisasiakirjaan, ja sovitusta sisällöistä ja aikatauluista pidetään kiinni
- Osaamistavoitteet suhteutetaan työtehtäviin samalla, kun varmistetaan, että työpaikalla voi ottaa haltuun tarvittavat tutkimuksen perusteiden mukaiset osaamiset
- Sovitaan työnjako opiskelijan, opettajan ja työpaikkakouluttajan tai -ohjaajan välillä
- Sovitaan, kuinka usein, miten ja missä ohjausta ja oppimisen arviointia toteutetaan
- Sovitaan, miten tehtävät kirjataan portfolioon ja mistä siihen saa tukea

- Varmistetaan, että opiskelija tietää, missä porfoliotehtävät ovat, ja ymmärtää ne
- Sovitaan vapaamuotoisten oppimispäiväkirja- ja portfoliomerkitöjen päivityksistä ja kommentoinneista
- Sovitaan ryhmäkeskusteluun liittymisestä ja osallistumistiheydestä
- Sovitaan työpaikkakäynneistä ja tiheämmistä videoyhteyden välityksellä tehtävistä ohjauskäynneistä
- Sovitaan työajan käytöstä opintojen tekemiseen verkossa
- Aika ja paikka
- Tiedottaminen työyhteisölle
- Kuvaus- ja julkaisuluvat
- Mobiililaitteen pitäminen esillä työaikana
- Välineiden, työn, työpaikan ja ihmisten kuvaaminen ja kuvien julkisuus
- Sovitaan muusta perehdyttämisestä

OPPIMISEN SYVENTÄMINEN OPPIMISPORTFOLION AVULLA

Kun opiskelija oppii dokumentoimaan käytännön työtehtävän opiskeluaan tekstein, valokuvin ja videoin, hän oppii myös tarkkailemaan työskentelyään ja havainnoimaan siitä olennaisia kohtia.

Kun työprosessin vaiheet on kuvattu esimerkiksi omalla mobiililaitteella, ne ovat tallessa ja järjestyksessä kameran rullalla. Opiskelija kannattaa ohjata kertomaan kuvien avulla tekemisistään tekstin tai puheen muodossa omassa sähköisessä portfoliossaan. Työprosessi tulee kerrattua ja osaaminen vahvistuu. Samalla ammattisanaston käyttö tulee tutuksi.

OHJAUS JA OPPIMISEN ARVIOINTI

Ohjauksen ja oppimisen arvioinnin tarkoituksena on kannustaa opiskelijoita saavuttamaan uusia tietoja ja taitoja, vahvistaa jo opittua osaamista sekä kertoa keinoista helpottaa oppimista. Taitava opettaja ja työpaikkakouluttaja tai -ohjaaja osaavat kertoa hyvin yksilöllisiä menetelmiä kunkin opiskelijan oppimisen edistämiseen. Annettu palaute vaikuttaa opiskelijan näkemykseen itsestään oppijana. Vuorovaikutteinen, konkreettinen ja rakentava palaute auttaa opiskelijaa tietämään, mitä hän jo osaa ja mitä pitäisi vielä oppia. Samalla vahvistetaan opiskelijan itsearviointitaitoja.

Opettajan ja työpaikkakouluttajan antamat tehtävät kannattaa muotoilla siten, että opiskelija oppii havainnoimaan omaa työskentelyään ja oppimistaan sekä käyttämään ammattisanastoa. Tehtävänannossa pitää kertoa ohjeet tehtävän suorittamiseen ja erityistä huomiota vaativiin seikkoihin sekä siihen, miten oppiminen arvioidaan tehtävän perusteella.

“Hyvä työssäoppimistehtävä on esimerkiksi konkreettinen palvelutilanne tai toiminnallinen oppimistehtävä, joka dokumentoidaan kuvin ja tekstein.”

TYÖPAIKKAKOULUTTAJA TIINA SOHLBERG, Salon Mazic

RYHMÄN VERKKOKESKUSTELUT

Opettajan ja työpaikkaohjaajan kanssa käydyn vuoropuhelun lisäksi opiskelija voi oppia muiden opiskelijoiden kokemuksista sekä jakaa omaa osaamistaan muille opettajan ohjaamissa opiskelijaryhmän verkkokeskusteluissa. Keskustelua voidaan käydä verkkokeskusteluryhmissä annetuista tai tilanteesta syntyvistä aiheista tai esimerkiksi siten, että opiskelijat kommentoivat toistensa oppimisportfolioiden merkintöjä.

4.3 ETAITO HELPPOJEN SIIRTYMIEN MAHDOLLISTAJANA OPPISOPIMUKSEN NÄKÖKULMASTA

Nuorten ammatillisen peruskoulutuksen ja aikuiskoulutuksen oppisopimusopiskelijoiden opintojen välinen ero kiteytyy yhteisiin tutkinnon osiin. Nuorilla opetussuunnitelmaperusteisilla yhteiset tutkinnon osat opiskelijoilla kulkeutuvat mukana oppilaitosmuotoisista opinnoista osaksi oppisopimusta. Opiskelijalla on joustavien opintopolkujen myötä oltava mahdollisuus siirtyä koulutusmuodosta toiseen riippumatta siitä, missä vaiheessa opinnot ovat. Mikäli yhteisiä tutkinnon osia puuttuu, ei ammatillisten opintojen

opettajan tekemä tietopuolisen koulutuksen suunnitelma yksistään riittää. Tuolloin tulee laatia suunnitelma myös puuttuvista yhteistä tutkinnon osista.

Oppisopimusopiskelijoilla on kuukaudessa noin 1-4 lähiopetuspäivää liittyen ammatillisiin opintoihin. Työnantajan näkökulmasta olisi epäedullista, jos lähiopetuspäivien määrä kasvaisi, sillä samalla se tarkoittaisi tuottavan työntekijän työpanoksen heikkenemistä. eTaito antaa mahdollisuuden integroida yhteisiä tutkinnon osia opiskelijan työpaikan työtehtäviin ja sitä kautta arvioida hänen oppimisprosessiaan ja osaamistaan. Tämänkaltaisen eTaidon käyttäminen on myös tärkeää tuoda esille, kun nuorten oppisopimusta markkinoidaan työnantajille. X+y-ajattelu perustuu joustavuuteen siirtymä suunniteltaessa eikä sido siirtymien toteuttamista tiettyyn ajankohtaan tai tiettyyn määrään suoritettuja opintoja. eTaito voi työkaluna helpottaa esimerkiksi tutkinnon osien täydentämistä silloin, kun osa opinnoista on kesken oppisopimukseen siirryttäessä.

Kun käytännön oppimista tukevat tehtävät ovat verkossa hyvin jäsennehtyinä, työpaikan ja oppilaitoksen edustajien on helpompi hahmottaa, mitä osaamista opiskelija voi hankkia kyseisellä työpaikalla.

eTaito tulisi nähdä paitsi opettajan ja opiskelijan myös työpaikkakouluttajan työväliseinä oppisopimuskoulutuksessa. Oppimiskokonaisuuden hahmottuminen voi helpottaa, kun työpaikkakoulutta-

ja voi seurata opiskelijan oppimisprosessia opettajan suunnitelman osalta. Tämä edesauttaa työpaikalla tapahtuvan oppimisen suunnitelman seuranta ja täydentämistä. eTaitoon tuotetulla osaamisella voidaan myös herätellä työpaikkakouluttajassa uudenlaisia työhön, ammattitaitoon, oppimiseen ja osaamisen arviointiin liittyviä kysymyksiä ja oivalluksia, joita työpaikalla ei välttämättä muuten tulisi ajatelleeksi. Sähköinen oppimiskokous eTaito antaa opiskelijan oppisopimuksen kaikille työnantajaosapuolille mahdollisuuden seurata opiskelijan oppimisen prosessia työkohteesta riippumatta.

OPPISOPIMUSKOULUTUKSEN SUUNNITTELU YHTEISTYÖSSÄ

Oppisopimuksen koulutustarkastaja, ammatillisten opintojen opettaja ja yhteisten tutkinnon osien opettajat esimiehineen suunnittelevat oppisopimuskoulutusta yhdessä opiskelijan kanssa.

- › 2+1- tai x+y-prosesseja on kehitettävä yhdessä niin, että eri osapuolten tehtävät ja vastuut ovat selkeästi tiedossa. Kun opiskelija ohjautuu tai hakeutuu jatkamaan opintojaan oppisopimuksella, eri osapuolet tietävät heti, mistä lähteä liikkeelle.
- › Joustavat siirtymät näkyvät joustavina myös työnantajalle, joka tarjoaa oppisopimustyöpaikan. Oppilaitos- ja oppisopimusyhteistyön tulee olla saumatonta x+y-malliin siirryttäessä.

[5]

Oppimiskokonaisuudet
verkossa ja
simuloidussa 3D -
virtuaaliympäristössä

5 OPPIMISKOKONAISUUDET VERKOSSA JA SIMULOIDUSSA 3D-VIRTUAALIYMPÄRISTÖSSÄ

TOM 2+1 -hankkeessa on kehitetty TOM Cityksi nimetty virtuaalinen 3D-ympäristö. Se koostuu 3D-malleista ja loogisista toimintoista. TOM City toimii simulaation tai pelin tavoin siten, että käyttäjä voi liikkua omalla hahmollaan, avatarillaan, kolmiulotteisessa maailmassa. Ympäristöön on tuotu yhteisten tutkinnon osien kokonaisuudet, joiden avulla 2+1-opiskelija voi hankkia osaamisen ja suoritukset. TOM City on mallinnettu näyttämään pieneltä kaupunginosalta ja se toimii yhteistyössä eTaito-palvelun kanssa. TOM Cityssä käytettävät 3D-mallit on toteutettu käyttämällä avoimen lähdekoodin ilmaista Blender 3D -mallinnustyökalua. Tavoitteena on ollut luoda muotoja, jotka ihminen tunnistaa esineiksi, rakennuksiksi tai hahmoiksi. TOM Cityssä olevat rakennukset ovat enimmäkseen kuvitteellisia, mutta osa liikkeistä on mallinnettu hyödyntämällä kuvia oikeiden yritysten tiloista.

Unity 3D -pelimoottorin valintaa kehitysalustaksi puolsivat mahdollisuus julkaista useammalle eri laitealustalle suhteellisen pienin muutoksin sekä aikaisemmat kokemukset sen käytöstä virtuaalisten oppimisympäristöjen ja -pelien tekemisessä. Unityä käytetään laajalti pelien kehityksessä ja siksi se tarjoaa hyvät edellytykset pelillisten elementtien lisäämiseen ympäristöön. Teknisen toteutuksen yksityiskohdat löytyvät pitemmässä tekstissä hankkeen verkkosivuilla: bit.ly/tomcity

TOM CITYN INTEGROINTI ETAITO- VERKKOPALVELUUN

eTaito on web-sovellus, joka toimii sähköisen portfolion ja verkko-yhteisöpalvelun tavoin. eTaito -sähköinen oppimiskokonaisuus on toteutettu muokkaamalla Mahara-alustaa. Mahara tarjoaa käyttäjille mahdollisuuden luoda sisältöä ja jakaa sitä muille käyttäjille sekä ylläpitää digitaalista portfolioa tai blogia. Maharassa on samankaltaisia sisällönhallinnan ominaisuuksia kuin esimerkiksi Moodlessa. TOM City on integroitu toimimaan osana eTaitoa liitännäisenä. Liitännäinen mahdollistaa sen, että TOM City voidaan tarvittaessa helposti asentaa osaksi jo olemassa olevaa sähköistä oppimiskokonaisuutta eTaitoa ja niitä voidaan kehittää toisistaan riippumatta.

Liitännäisenä TOM City voi käyttää samaa tietokantaa verkkopalvelun kanssa. Palveluun liittäminen tarjoaa TOM City -ympäristölle muitakin etuja. Mahara-alustassa on valmis pohja käyttäjien hallinnoimiselle ja tunnistautumiselle. TOM City voi hyödyntää verkkopalveluun kirjautumista siten, että käyttäjän ei tarvitse kirjautua kahdesti. Lisäksi Mahara mahdollistaa tehtävien vastausten lähettämisen 3D-ympäristön ulkopuolelle.

TOM CITYN PEDAGOGINEN POTENTIAALI

Virtuaalisen maailman suurin voimavara on runsas graafinen sisältö, joka on pyritty pitämään sekä mahdollisimman selkeänä että viihdyttävänä. Graafinen sisältö aiheuttaa kuitenkin myös haasteita, sillä heikkotehoisilla laitteilla käyttö voi olla vaivalloista tai jopa mahdotonta. Osa tarkoituksenmukaisesta virtuaalisen ympäristön käytöstä tapahtuu oppilaitosten omilla tietokoneilla, joita ei ole erityisesti suunniteltu 3D-grafiikkaa vaativiin tehtäviin. Tästä syystä TOM Cityn 3D-mallien monimutkaisuudessa ja tekstuureissa on tehty kompromisseja suorituskyvyn parantamiseksi. Suunnittelussa tavoitteena on ollut löytää tasapaino hyvän visuaalisen ulkoasun ja tehokkuuden välillä. Graafisen sisällön tavoitteena on parantaa immersiota ja tehdä ympäristöstä elävämpi. Ympäristön tavoitteena on olla oppimisen välineenä helppokäyttöinen ja innostava sekä tarjota vaihtelua perinteisiin oppimiskanaviin verrattuna.

Projektin aikana on tehty mahdollisimman paljon yhteistyötä monien yhteisten tutkinnon osien opettajien kanssa. Heiltä on saatu tehtäviin sisältö sekä kehitysideoita virtuaaliseen ympäristöön, jotta se olisi mahdollisimman hyvä työkalu opetukseen ja oppimiseen. Tehtävien laatu on erityisen tärkeää, jotta tehtäväkokonaisuudet vastaavat voimassa olevia tutkinnon perusteita ja osaamistavoitteita ja tehtävien vaikeustaso on suhteessa oppilaiden tavoitetasoon. Samalla tehtävien mielekkäys on avainasemassa opiskelijan kokemuksen kannalta. Virtuaaliympäristön tuoma lisäarvo ei kykene yksin pitämään oppilaan mielenkiintoa yllä, mikäli tehtävät ovat monotonisia ja toistuvia. Graafinen ympäristö ja siihen suunnitellut ominaisuudet ja pelilliset elementit tukevat siis tehtäviä ja toisinpäin.

Tehtävien rakenne ja tehtäviin liittyvä pelimekaniikka ovat kehittyneet suunnittelun alkuvaiheesta lähtien. Tavoitteena on, että opis-

kelija voi valita, mitä tehtäviä hän haluaa kulloinkin suorittaa. Kun aihe on valittu, pelaajan näkyvissä ovat ainoastaan siihen liittyvät tehtävät. Tehtävät voivat kuulua suurempiin tehtäväkokonaisuuksiin ja usein ne on jaettu pienempiin osatehtäviin. Tehtävät ja niiden vastaukset säilytetään palvelimen tietokannassa muokattavuuden ja tietoturvan takia. Suuri osa tehtävistä on niin sanottuja dialogitehtäviä, jossa tehtävät on upotettu keskustelumuotoon tietokoneen kontrolloiman hahmon kanssa. Dialogitehtävien tarkoituksena on lisätä ympäristön interaktiivisuutta ja osaltaan harjoittaa oppilaita asiakaspalvelutilanteissa käytäviä keskusteluja varten. Myös muunlaisia tehtäviä on saatavilla.

TOM CITYN TEKNISET HAASTEET JA MAHDOLLISUUDET

TOM Cityn toteuttamisessa on tarvittu 3D-mallinnusohjelmien hallintaa rakennusten ja esineiden luomiseksi. Sen lisäksi avainasemassa on ollut Unity-pelimoottorin tunteminen ja C#-ohjelmointi. Koska ympäristö toimii verkossa, toteutuksen onnistumiseksi on vaadittu myös osaamista html-, php- ja javascript-ohjelmointikielissä. Projekti edellyttää palvelimen ylläpitoa testaus- ja pilotointitarkoituksessa ja siihen liittyviä hallinnointitoimia. Tietojen ja tehtävien säilyttämiseen käytetään SQL-tietokantaa. Mahdollisen huijauksen ja sovelluksen väärinkäytön estämiseksi on hyödynnetty aikaisempaa tietoturvaosaamista ja kokemusta verkkosovellusten hakkerointitavoista. Lisäksi kokemus pelikehityksestä ja pelillisten elementtien lisäämisestä on vaikuttanut ympäristön käyttöliittymän ja pelimekaniikan suunnitteluun.

Unityä ja sillä tuotettuja pelejä / simulaatioita voi hyödyntää lähes kaikilla aloilla ja oppimisen osa-alueilla. Pelilliset elementit voivat parhaimmillaan lisätä opiskelumotivaatiota ja helpottaa vaikeiden

käsitteiden opettelua. Opiskelija voi saada tehtävistä välitöntä palautetta ja konkretisoida tuloksensa. Pedagogiikan kontekstissa pelejä voi ajatella uudenaikaisena mediasisältönä tai rakenteena. Ympäristöt ja niiden toiminnallisuudet ovat täysin räätälöitävissä

eri tarkoituksia varten. Näin voidaan vastata oppiaineiden ja alojen erilaisiin osaamistarpeisiin. 3D-malleja ja -mallintamista voidaan hyödyntää missä tahansa luovuutta vaativassa opiskelussa tai työssä suunnittelun ja demonstroimisen välineenä.

TOM City 3D -ympäristön keskusta.

YRITYKSEN KANNUSTUSFORMAATTI OPPISOPIMUSOPISKELIJAN YRITTÄJYYDEN OPPIMISESSA

X+y-mallin oppisopimusopiskelija opiskelee asentajaksi alan yrityksessä. Yritys on sitouttanut työntekijänsä käyttämään kulunseurantajärjestelmää, johon työntekijät kirjaavat henkilökohtaiset “työkeikkansa”. Järjestelmään merkitään tilauksen tehnyt asiakas, työtehtävän tyyppi, työkeikan kulut ja tuotot (mm. millaisia ja mikä hintaisia varaosia työntekijä hankki, mitä työkeikasta maksettiin), oman työkulkuneuvon huollot ja tankkaukset ja niin edelleen. Viivan alle jäävä tuotto maksetaan työntekijälle bonuksena. Tuotto kertaautuu sitä suuremmalla kertoimella, mitä enemmän tuottoa on. Työnantaja haluaa tällä tavoin motivoida työntekijöitään itseohjautuvuuteen ja pienyrittäjämäiseen ajatteluun omassa työssä.

Oppisopimusopiskelijan päivittäisiin työtehtäviin kuuluu siis yhteisiin tutkinnon osiinkin sisältyvää yrittäjäoppia. Tämän opin integroituminen työpaikan työtehtäviin on tärkeää huomioida, kun laaditaan tietopuolisen opetuksen suunnitelmaa. Taitoa hyödyntämällä työssä opittu yhteisten tutkinnon osien sisältö voidaan tuoda näkyväksi sen sijaan, että opiskelijalle suunniteltaisiin lähiopetuspäiviä tämän oppimiseksi.

[6]

2+1-mallin ja
koulutusjärjestelmän
kehittämisen
haasteet

6 2+1-MALLIN JA KOULUTUS- JÄRJESTELMÄN KEHITTÄMISEN HAASTEET

TYÖNANTAJAN NÄKÖKULMA

2+1-mallin vaatimus työsuhteen muodostamisesta oppisopimuk- sen ajaksi tekee mallista suhdanneherkän. Sen toteutuminen on helpompaa kasvavilla alueilla, joissa työllisyys on hyvä. Oppiso- pimus- ja koulutuksen sitovuus ja sen ohessa tuleva byrokratia ovat olleet joidenkin työnantajien esteenä. Toisaalta työnantajien on ollut helpompi päättää 2+1-mallin mukaisista lyhyemmistä oppisopimussuhteista verrattuna koko tutkinnon kolmivuotisiin oppisopimuksiin.

Suomessa työnantajien näkemys koulusta oppimisen keskiönä on ollut muuta Eurooppaa vahvempi. Oppisopimuskulttuurissa on vielä kehityspotentiaalia, kunhan työnantajatkin pysyvät vaihtuvien brändien nimissä tehtävän kehittämistyön mukana. Tietoteknolo- gian ansiosta työpaikkakouluttajalla on paremmat mahdollisuu- det käyttää koulutuksen tukena opettajan jäsentämiä pedagogisia aineistoja. Se myös auttaa pysymään kartalla siitä, millaisten kysy- mysten äärellä opiskelija kulloinkin on oppilaitoksen järjestämässä tietopuolisessa koulutuksessa.

OPISKELIJAN NÄKÖKULMA

2+1-mallin mukaisesti oppisopimukseen siirtyvä opiskelija on opiskellut osan tutkinnostaan oppilaitoksessa ja suorittanut

siihen liittyvät työssäoppimisjaksot tavalliseen tapaan. Hänelle ovat tuttuja oppilaitoksen ja työssäoppimisen käytännöt – ja on- neksi yhä useammin myös oppimisen tukeminen tietoteknologian avulla. Tällä hetkellä eri alojen ja oppilaitosten opiskelijoiden mah- dollisuudet 2+1-mallin mukaiseen opiskeluun ovat hyvin vaihtelevia riippuen opettajan ja oppilaitoksen kehitysvaiheesta, mutta tilanne tasoittuu koko ajan.

Oppisopimukseen siirtymistä 2+1-mallin mukaisesti kesken opintojen kaavallaan ja suositellaan usein koulussa huonosti viihtyville. Opiskelijalta vaaditaan kuitenkin itseohjautuvuutta ja jämäkkyyttä, jotta siirtyminen voidaan toteuttaa.

Markkinoinnissa onkin oltava tarkkana siitä, että opiskelija ym- märtää oppisopimusmuotoisen koulutuksen velvoitteet. Samal- la on syytä selventää, mitkä opintososiaaliset etuudet lakkaavat työntekijäksi siirtymisen myötä ja miten koulutusvastuu siirtyy oppilaitoksesta enemmän työpaikalle.

Tietoteknologia helpottaa vertaisryhmän tuen saavuttamista, vaikka pääosa osaamisesta hankitaan työpaikalla. Ideaalitapa- uksessa tietopuolinen koulutus voi olla kokonaan verkossa ja sen voi tehdä itselle sopivaan aikaan ilman irrottautumista työtehtä- vistä oppilaitoksen lähipäiville.

OPPILAITOKSEN NÄKÖKULMA

Joissakin oppilaitoksissa opiskelijan tuoma koulutusmuodosta riippuva rahoitus on ollut opiskelijan etua vahvempi kriteeri, kun on päätetty koulutusmuodosta. Myös opettajien työaikajärjestelyt ovat toisinaan olleet niin lähiopetuspainotteisia, että yksittäisten oppisopimukseen siirtyneiden 2+1-opiskelijoiden ohjaukseen on ollut vaikea järjestellä aikaa.

Suunnittelun, tavoitteellisen ja ohjatun työpaikalla tapahtuvan oppimisen järjestäminen tietoteknologian avulla vaatii vielä kulttuurimuutosta ja opettajien täydennyskoulutusta.

AMMATTIALAT OVAT HYVIN ERILAISIA

Esimerkiksi rakennusala on hidassyklinen, jolloin perustustöitä saatetaan tehdä pienessä yrityksessä kerran vuodessa. Kahviossa taas samat rutiinit toistuvat päivittäin, mutta joitakin huoltotehtäviä tehdään vain silloin tällöin. Matkailualalla sesongit määrittävät oppimisen jaksottamista. Alojen luonne vaikuttaa myös siihen, millä tavoin tietoteknologian hyödyntäminen opinnoissa kannattaa järjestää.

Opettajan työ muuttuu: uusia toimintatapoja tulee vanhojen tilalle, ei lisäksi.

RAKENTEELLISTEN MUUTOSTEN TARVE JA HAASTEET JOUSTAVIIN SIIRTYMIIN

VALTION OHJAUS	OPPILAITOS	TYÖELÄMÄ
<p>Osaamisperusteisen opetussuunnitelma- ja näyttötutkintoperusteisen mallin yhdistäminen - sama tutkinto, samat ammattitaitovaatimukset</p> <p>Sama kieli ja termistö nuorten ja aikuisten tutkintoihin</p> <p>Asiakirjojen ja lomakkeiden yhtenäistäminen ja yksinkertaistaminen, mieluusti valtakunnallinen järjestelmä</p> <p>Opettajien palkkausperusteiden uudelleen tarkastelu tehtävien muutoksen myötä</p> <p>Rahoitusmallin uudistaminen</p> <p>Markkinointi ja tiedotus työnantajille ja tuleville opiskelijoille</p>	<p>Rakenteet ja prosessit osaamisperusteisiksi aikaperusteisuuden sijaan</p> <ul style="list-style-type: none"> tutkinnon osien oppimisprosessit ammattitaitovaatimusten mukaisen osaamisen hankkimisen purkaminen tehtävätasolle tietoteknologian avulla yhteissuunnittelu yhteisten tutkinnon osien integrointiin ammattillisiin opintoihin <p>Ryhmäkäsité ajateltava uudelleen</p> <p>Lukujärjestykset</p> <p>Siirtymävaiheiden sujuvat prosessit</p> <p>Työajan osoittaminen yksilölliseen ohjaukseen ja valmentamiseen eri oppimisympäristöissä</p> <ul style="list-style-type: none"> oppilaitos työpaikka digitaaliset välineet <p>Oppisopimus samassa organisaatiossa tekee siirtymisen joustavammaksi</p> <p>Opetushenkilöstön ja koulutustarkastajien yhteistyön lisääminen ja monipuolistaminen pedagoginen näkökulma huomioiden</p> <p>Uuden rahoitusmallin mukainen toiminta</p>	<p>Työllisyystilanteen muutokset aloittain ja alueittain</p> <p>Työtehtävien ja tutkinnon osien vastaavuus</p> <p>Työpaikkaohjaajien ja -kouluttajien roolin määrittelyt sekä kouluttautuminen tehtävään</p> <p>Asiakirjojen ja lomakkeiden yhtenäistäminen ja yksinkertaistaminen</p>

[7]

Kokemuksia siitä,
miten eTaito tukee
oppimista ja
yksilöllisiä
opintopolkujia

7 KOKEMUKSIA SIITÄ, MITEN ETAITO TUKEE OPPIMISTA JA YKSILÖLLISIÄ OPINTOPOLKUJA

ETAITO OPPISOPIMUKSEN ENNAKKOJAKSOLLA

Stadin ammattiopistossa eTaitoa käytettiin työpaikalla tapahtuvan oppimisen tukena oppisopimuksen ennakkojaksolla. Opiskelijat kirjasiivat portfolioon perustiedot työpaikastaan, pitivät oppimispäiväkirjaa ja kuvasivat tärkeimpiä työtehtäviään.

Tavoitteena ennakkojaksolla on perehtyminen oppisopimuskoulutukseen ja työpaikkaan. Portfoliotyöskentely auttoi opiskelijaa hahmottamaan työpaikalla työelämän pelisääntöjä, kuten aikataulujen noudattamista, huolellisuutta, välineiden käyttämistä ja itseohjautuvuutta, joita portfoliotyöskentely tukee. Pääpaino oli oppimisprosessin dokumentoimisessa eri tavoilla ja oman oppimisprosessin reflektoinnissa.

Oppimisympäristönä oli oppilaitos ja työpaikka. Välineinä käytettiin älypuhelinia ja tietokonetta. Sähköistä portfolioa käytettiin työpaikalla tapahtuvan oppimisprosessin dokumentoimiseen ja ohjaukseen. Opiskelijat kopioivat portfoliopohjan itselleen ja liittivät siihen oppimispäiväkirjan tai blogin säännöllistä reflektointia varten. Portfoliosta on mahdollista muokata haluamallaan tavalla oman näköisenä kokonaisuus.

Yhteiset pelisäännöt portfolion tekemiseen sovittiin etukäteen, ja opettaja seurasi viikoittain portfolioiden etenemistä. Tarvittaessa opettaja muistutti opiskelijoita täyttämään portfolioa määräpäivään mennessä. Portfolion täyttämisestä sovittiin etukäteen myös työnantajien kanssa.

Huomattiin, että sähköisen portfolion haltuunotto vaatii useampia tutustumiskertoja ja tehtävien tekemistä portfolioon. Tällöin portfolion käyttäminen on jo tuttua oppilaitosjakson jälkeen, ja sähköisen portfolion tekemiseen on saatu tuntumaa.

Tavoitteena oli, että päivityksiä tehtäisiin työpaikalla kerran päivässä, mutta samankaltaisina toistuvat työtehtävät eivät kannustaneet niin tiheään havainnointiin. Joissain tapauksissa opiskelijoiden oli haasteellista löytää käytettävissä olevaa tietokonetta, jolloin useampi päivitys saatettiin jättää tehtäväksi yhdellä kertaa.

Opettaja kommentoi opiskelijoiden tuotoksia kommenttityökalulla. Samalla tarjoutui mahdollisuus myös ohjauskeskustelulle, sillä opiskelijat saattoivat kirjoittaa myös vastakommentteja.

Osa opiskelijoista jakoi sähköisen portfolionsa katseluoikeudet opiskelukavereilleen. Hyvä käytäntö voisikin olla järjestää ennakkojakson jälkeen vertaisryhmän tapaamisia, joiden aikana on mahdollista käydä portfolioita läpi yhdessä.

Portfolio ei aina kuitenkaan kokonaisuudessaan sovellu työnantajan nähtäväksi, koska opiskelijoiden on voitava pohtia työssäoppimispaikkaansa myös kriittisesti. Esimerkiksi itsearviointiosio voisi soveltua työantajan kanssa tehtävään yhteiseen reflektointiin.

Portfoliota voi suositella käytettäväksi laajemminkin ammatillisessa koulutuksessa työpaikalla tapahtuvan oppimisen dokumentointiin ja reflektointiin. Portfolio sopii myös oikein hyvin erilaisille oppijoille, koska osaamista voidaan osoittaa siinä monin eri tavoin.

OPPIMISPROSESSIN JA REFLEKTION DOKUMENTOIMINEN ETAITTOON TYÖPAIKALLA TAPAHTUVASSA OPPIMISESSÄ

eTaitoa käytettiin oppisopimuksen ennakkojaksolla ja työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa. Käytössä oli ennakkojaksoa varten tehty portfolio, johon täytettiin oppimispäiväkirjaa. Aikaisemmat opiskelijaryhmät tekivät ennakkojaksoportfolion tehtäviä vihkoon.

Opiskelijaryhmä sai portfoliotyöskentelyyn perehdytystä muutaman tunnin ajan ennakkojakson alkupuolella. Ennakkojakson opettaja esitteli eTaidon ja perehdytti portfolion käyttöön. eTaidon asiantuntija tuli näyttämään, miten portfolio toimii teknisesti, ja ryhmä teki ohjatusti käytännön harjoituksia, joissa opeltiin eTaidon toimintoja.

”Viikoittainen kertominen tuntui parhaalta tavalta koota asiat työssäoppimisesta, sillä päivittäinen tekstin tuottaminen tuntui tekevän oppimisprosessin kuvauksesta liian hajanaista. Oppimispäiväkirjan kirjoittaminen viikoittain kuitenkin takasi sen, että työviikon tapahtumat olivat vielä tuoreessa muistissa, joten ne oli helppo kirjata viikon päätteeksi.”

OPPISOPIMUSOPISKELIJA, LÄHIHOITAJAN OPINNOT

Opettaja seurasi portfoliotyöskentelyn etenemistä ja saattoi sen jälkeen olla yhteydessä myös puhelimitse muistuttaen portfolion täydentämisestä. Opettaja kommentoi portfolioita viikon tai kahden viikon välein.

”Työpaikan laitteita ei saanut käyttää kuin työpaikan omiin tehtäviin, joten tein portfoliota kotona kannettavalla. Mobiililaitteita en käyttänyt enkä tuntenut siihen tarvettakaan. Mobiililaitteet vaikuttavat minusta monimutkaisilta, minusta on parempi keskittyä kirjoittamiseen kotona rauhassa tietokoneella.”

Sain ottaa kuvia työpaikalla, mutta en henkilöistä, joten kuvasin ruokalaa ja joitain huoneita. Työpaikalla kysettiin, miksi otin kuvia. Muuten suhtautuminen oli positiivista, kunhan ei mainittu nimiä tai arkaluontoisia asioita tai kuvattu ihmisiä.”

OPPISOPIMUSOPISKELIJA, LÄHIHOITAJAN OPINNOT

eTaito oli kaiken kaikkiaan hyvä asia: sen tekeminen auttoi muistamaan paremmin, mitä on tehnyt, siihen sai purettua päivän tapahtumia, ja opettajatkin näkivät, että on ollut paikalla ja tehnyt tarvittavat työt. Oppisopimuksessa opitaan näkemällä ja tekemällä, mutta kirjoittaminen auttaa painamaan mieleen päivän aikana tehdyt työtehtävät.

Eri työkaluista oppimispäiväkirja oli erityisen hyvä, sillä apukysymykset auttavat alkuun. Mitä paremmin on apukysymyksiä, sitä helpompi on kirjoittaa – varsinkin, jos kirjoittaminen tuottaa ongelmia. Myös pitkästi kirjoittaville apukysymyksistä oli hyötyä, koska ne auttoivat editoimaan tekstiä ja suuntaamaan huomiota oikeisiin asioihin.

”Tein paljon pyykinpesua ja tiskausta. Hoidin ruokailun itse ja sain kokea, miltä paine tuntuu, kun tekee yksin. Loppupäivän keskustelin asukkaankin kanssa hänen syntymäpäivästään. Perjantaina oli viimeinen työpäivä ja tein samanlaisia töitä kuin torstaina. Olen ollut tosi iloinen siitä, että olen kehittynyt aivan uskomattoman paljon. Töitten tekeminen tällä alalla tuntuu tosi mukavalta ja haastavalta, mistä minä pidän. Ruokailun kanssa olen kehittynyt tosi paljon. Odotan tosiaan, että nyt pääsisi oppisopimukseen.”

OPPISOPIMUSOPISKELIJA, LÄHIHOITAJAN OPINNOT

”Hienoa, että olet saanut vastuuta enemmän. Toivottavasti opit vielä viimeiselläkin harjoitteluviikolla uutta :) Palaute jonka sait loppuarviointikeskustelussa, oli todella mukavaa kuultavaa.”

”Hienoa, että edistystä on tapahtunut ja olet päässyt myös esimerkiksi raporteja seuraamaan. Se on olennainen osa sosiaalialan työtä. Rohkeasti ja oma-aloitteisesti eteenpäin, niin hyvä tulee!”

OHJAAVAN OPETTAJAN KOMMENTTEJA

ETAITO AUTOALALLA

eTaitoa käytettiin 25 opiskelijan ylioppilas pohjaisella ryhmällä ajoneuvoasentajan perustutkinnossa. Ryhmän kanssa käytettiin eTaitoa opintojen alusta asti. Sen kautta annettiin harjoitustehtävät ja sinne tallennettiin työselosteet sekä oppimispäiväkirjat. Tavoitteena oli, että opiskelijoiden oppimisprosessi tulisi eTaitoa käyttämällä näkyväksi.

Opiskelijat saivat käyttää opettajien tekemiä portfolio pohjia, jotka tehtiin tutkinnonosakohtaisesti portfolio pohjamallin mukaisesti. Opiskelijoiden tekemistä ei kuitenkaan haluttu rajoittaa liikaa, vaan heillä oli mahdollisuus tehdä vapaamuotoisesti myös omia portfolioitaan. Huomattiin, että liika rajoittaminen vie portfolion tekemisestä pois innovatiivisuutta, joten opiskelijat saivat melko vapaat kädet. Portfolioista muokkautuikin hyvin persoonallisia. Yleisesti ottaen opiskelijat omaksuivat portfolioiden käytön hyvin, ja heille kirkastui melko helposti se, miksi portfolioita tehdään, kunhan opettaja oli ensin antanut tarvittavan ohjeistuksen. Portfolion täydentämisestä muodostui melko helposti osa opiskelua ja oppimista.

eTaidon tekniseen perehdyttämiseen tarvittiin melko vähän aikaa, sillä opiskelijat omaksuivat portfolioiden käyttämisen nopeasti. Opetteluun riitti tehtävien tekeminen portfolioon yhtenä lähipäivänä. Enemmän perehdytystä tarvittiin siihen, mitä portfolioilla tehdään, sekä yhteisistä pelisäännöistä muistuttamiseen. Tärkeää oli, että opiskelijat hallitsivat sekä tekniikan että opiskelun periaatteet siirtyessään työpaikoille, joissa eTaitoon tehtiin oppimispäiväkirjaa. Päiväkirja oli oleellinen osa opiskelua. Opettaja saattoi nähdä, milloin opiskelijat olivat olleet työpaikalla ja mitä tehtäviä tehtiin. Sen perusteella voitiin myös suunnitella näytöt.

Opettaja selvitti portfolio-oppimisen periaatteet myös työnantajille käydessään työpaikoilla. Samoin työnantajien kanssa sovittiin säännöt kuvien ottamiseen – esimerkiksi rekisteritietojen näkyminen oli kiellettyä. Yleensä kuvat olivatkin hyvin tiivistä kuvausta tietystä oppimistehtävästä tai työprosessin vaiheista.

Oppimispäiväkirjaa saatettiin täydentää työpaikoilla eTaitoon älypuhelimilla, lisäksi työpaikoilla oli tietokoneita, joita oli mahdollista käyttää myös opiskeluun.

Opettaja kävi läpi portfolioita sekä työssäoppimispäiväkirjoja säännöllisesti ja kommentoi opiskelijoiden työtä antaen jonkin kehitysehdotuksen tai ohjeen jatkaa eteenpäin. Opettaja saattoi myös huomauttaa merkintöjen puuttumisesta. Joidenkin opiskelijoiden kanssa käytiin ohjauskeskustelua myös portfolioiden kautta.

Portfolioita jaettiin opettajalle, mutta vertaisoppiminen ei kuitenkaan käytännössä toteutunut, vaikka siihen annettiin mahdollisuus. Yksittäisiä oppimispäiväkirjoja jaettiin myös koko ryhmälle, jolloin oli mahdollista seurata, mitä muut tekivät omissa työssäoppimispaikoissaan.

Opiskelijoiden palaute eTaidosta on ollut melko myönteistä. Joskus vielä ihmetellään, miksi tehtäviä ei voi tehdä paperilla, mutta

kaiken kaikkiaan opiskelijat kuitenkin pääsivät nopeasti työtapoihin sisälle. Tärkeintä on käytön jatkuvuus, jolloin portfolioiden tekemisestä muodostuu luonteva osa opiskelua. Portfolioiden tekoa on helppo perustella myös käytännön hyödyllä: esimerkiksi sähköisessä muodossa olevia työselosteita ei tarvitse enää tehdä uudestaan, vaan ne löytyvät kätevästi tallennettuina samaan paikkaan.

eTaidon käyttöönotto kuitenkin edellyttää sitä, että opettaja seuraa opiskelua ja pitää huolta siitä, että opiskelijat tekevät vaaditut tehtävät. Jotkut opiskelijoista myös tarvitsevat enemmän tukea päästäkseen alkuun.

Jatkokehittämissä kannattaa huomioida, miten portfolioita käytetään näyttöjen jälkeen, opiskelijoiden valmistuessa ja työnhaussa.

Samaa toimintamallia voi hyvin suositella muillekin, sillä työssäoppimispäiväkirja sekä tutkintoihin perustuva portfolio ovat hyvä apu kaikille. Opiskelijalle muodostuu eTaitoon selkeä kokonaisuus, joka on tallennettuna samaan paikkaan.

Lehtori Jussi Seppälä
Stadin ammattiopisto

ETAIDOSTA OPPIA RAVINTOLA-ALALLE

Portfolioita on käytetty koko syksy 2015 hotelli- ja ravintola-alan perustutkinnossa. Ryhmän koko on 17 henkilöä. Opiskelijat ovat tehneet kaksi tutkinnon osan portfolio pohjaa eTaito-järjestelmään. Meneillään oleva tutkinnon osa on lounasruokien valmistus ja seuraavaksi he aloittavat opiskelun annosruokien osalta.

Portfolioityöskentelyn tavoitteena on ollut, että opiskelijoille realisoituisi, mitä heidän tulee opiskella ja mitä heidän on osattava

kyseisessä tutkinnon osassa. Samalla he työstävät materiaalia (lähinnä kuvia ja tekstiä), jonka he tuovat portfolioon. Tammikuussa 2016 alkaa suurimmalla osalla ryhmästä työssäoppimisjakso ja sen kulku on tarkoitus dokumentoida eTaitoon. Osa opiskelijoista nopeuttaa opiskelua ja heillä työssäoppiminen alkaa jo joulukuussa. Nopeuttajat siirtyvät joustavasti annosruokien valmistukseen oman osaamisen kartuttua. Tavoitteena on, että kaikilla on tammikuun lopussa tutkinnon osan portfolio itsearviointia vaille valmis.

Portfolio-oppimistapaa on painotettu ja korostettu useaan otteeseen, mutta se tuntuu olevan melko vieras niin opiskelijoille kuin suurelle osalle opettajiaakin. Portfolio-oppimisprosessia on käyty läpi niin sanotuilla ryhmänohjaajatunneilla, ammattityöskentelyn lomassa sekä ohjaamalla opiskelijoita muun muassa Facebookin kautta. Portfoliotyöskentely sujuu peruskoulupohjaisilla toisen vuoden opiskelijoilla itsenäisesti vain osalla ryhmästä. Työskentelyä on täytyntä ohjata koko ajan: esimerkiksi materiaalin kerääminen ja tallentaminen on aika ajoin vaikeaa. Kuvia ja videoita ei aina muisteta ottaa silloin, kun h-hetki on käsillä. Erityisen hyvin opiskelijat ovat muistaneet kuvata valmistamansa ruoat, etenkin hienoimmat annokset on hyvin tallennettu. Oppimisprosessien kuvaaminen vaiheittain on tahtonut vielä jäädä.

Materiaalin keräämisen tärkeyttä on korostettu koko ajan ja portfolion täyttämiseen on varattu silloin tällöin yhteistä aikaa. Myös ATK-opetuksessa portfolio on aina esillä. Lukujärjestyksestä hieman riippuu, kuinka hyvin se integroituu perusopetukseen. Opiskelijoilla on myös mahdollisuus mennä pajaopetukseen tekemään portfoliotaan, mikäli tarvitsevat lisäapua niiden tekemiseen. Facebook-ryhmässä tekemisestä muistutellaan säännöllisesti. Työssäoppimisjakson jälkeen pidetään päivän mittainen purkupäivä, jolloin opiskelijat täydentävät portfoliotaan, esittelevät työssä-

oppimispaikkansa ja kertovat yleisesti, miten jakso sujui. Muut opiskelijat kommentoivat ja esittävät lisäkysymyksiä työssäoppimispaikasta ja -jaksosta.

Oppimista arvioidaan kahdenkeskeisillä palautekeskusteluilla, minkä lisäksi opettaja kommentoi myös portfolioiden edistymistä. Opiskelijat esittelevät silloin tällöin toisilleen omaa portfoliotaan tai jakavat sen ryhmälle kommentoitavaksi.

Haasteena on, että työpaikkaohjaajien on vaikea nähdä teoreettisen tekemisen hyötyä käytännön työssä. Jatko-opintojen osalta hyöty kyllä ymmärretään. Monessa työpaikassa myös mobiililaitteiden käyttöön suhtaudutaan nuorten osalta kielteisesti ja siksi esimerkiksi kuvaaminen on joskus vaikeaa.

Opettajien keskuudessa osa ymmärtää portfolio-oppimisen hyödyt hyvin, mutta myös muutosvastaisuus on suurta. Positiivista on ollut, että opettajat yhdessä miettivät tutkinnon osan rakennetta ja opiskelijan oppiminen ja osaaminen konkretisoituvat siten hienosti. Esimerkiksi matkailupalveluiden tuottajien opettajat tekivät kaikki tutkinnon osat yhdessä ja nyt heillä on koko tutkinnon portfoliot opiskelijoille esiteltävänä. Ajatuksena oli, että näin he kaikki voivat ohjata opiskelijoita samalla menetelmällä ja materiaalilla.

ePortfolio sopii erinomaisesti myös työvaltaisesti opiskevalle opiskelijalle. Kun portfolioon yhdistetään oppimispäiväkirja ja esimerkiksi blogin tekeminen, saadaan kaikki hyöty menetelmästä irti. Portfolio-oppiminen ja -ohjaaminen sopivat hyvin silloin, kun opiskelija on vaikkapa ulkomailla vaihdossa tai vieraalla paikkakunnalla. Kun tekniikka tulee tutuksi, siitä saadaan kaikki hyöty irti.

Lehtori Tatu Lehtovaara
Stadin ammattiopisto

X+Y+ETAITO

Stadin ammattiopistossa kymmenen x+y-malliin siirtyvän opiskelijan ryhmä tarjoilualan opiskelijoita käytti kuuden viikon aikana työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa sähköistä oppimistratkaisua eTaitoa. Opiskelijoiden tehtävänä oli täyttää malliportfoliota, jonka aiheena oli annosruokien ja juomien tarjoilutehtävissä toimiminen. Tavoitteena oli dokumentoida työpaikalla tapahtuvaa oppimista lisäämällä portfolioon kuvia työprosesseista ja työpaikan tuotekuvauksia sekä kirjata ammattiosaamisen näytön kuvaus.

TYÖPAIKKAKOULUTTAJAN NÄKÖKULMA

Ravintola Weeruskalla on paljon kokemusta opiskelijoista, heitä on mukana työpaikalla lähes jatkuvasti. Tällä hetkellä meillä on yksi oppisopimusopiskelija ja kolme työssäoppijaa.

Yleisesti ottaen tukea tarvitaan oppilaitoksesta melko vähän ja teemme ohjaustyötä hyvin itsenäisesti. Suhde oppilaitokseen riippuu aika paljon ohjaavasta opettajasta, tuttujen opettajien kanssa toimiminen on aina helppoa.

Tukea tarvitaan esimerkiksi silloin, kun opiskelijalla on oppimisvaikeuksia: opettajat eivät saa kertoa tästä työpaikoille, joten työpaikkaohjaajat eivät saa tietää opiskelijan taustaa. Tällöin on vaikea reagoida tilanteisiin ja ohjata oikealla tavalla.

Sähköisen ympäristön käyttäminen toimii varmaankin hyvin tällä työpaikalla. Meillä on tietokoneita, joita opiskelijat voivat käyttää myös opiskelutehtäviin.

Sähköisen portfolion tekeminen voi sopia hyvin opiskeluun, mutta hyvin paljon riippuu siitä, mitä opiskelija haluaa jakaa omasta

oppimisestaan. Ohjaaja voisi nähdä portfolioissa asioita, joihin voi tarttua. Opiskelijan on kuitenkin dokumentoitava avoimesti portfolioonsa, jolloin ohjaaja voi reagoida kohtiin, jotka vaativat korjaamista tai lisää ohjausta. Toisaalta on myös ohjaajasta kiinni, miten paljon hän käyttää aikaa ohjaamiseen ja miten usein käy lukemassa opiskelijan tuotoksia.

Portfolio-opiskelun hyöty tarjoilualalla voisi liittyä esimerkiksi tuotetietouteen. Uusien tarjoilijoiden, joilla ei vielä ole kokemusta alalta, on usein vaikea painaa mieleensä tuotteita. Tuotetietoutta voisikin olla mielekkäämpää opetella portfolioon kuvaamalla kuin ruokalistaa opiskelemalla. Nykypäivänä korostuu myös ruoka-aineallergioiden huomioonottaminen, joten portfolioa voitaisiin hyödyntää myös tuotteiden sisältämien raaka-aineiden oppimiseen.

Tärkeää on, että oleellinen teoriatietous saadaan oppilaitoksesta. Opiskelijalla pitäisi olla perustiedot alasta tullessaan työpaikalle, sillä kaikkea ei ehditä kertoa ravintolan arjessa. Opiskelijat olisivat siis tervetulleita työpaikalle jo heti ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen, mutta yksilöllisiä eroja löytyy siitä, onko opiskelija vielä valmis työskentelemään.

Oppisopimuksen kannalta byrokratiaa ei ole mielestäni liikaa työnantajan näkökulmasta. Pikemminkin toiminnan mielekkäisyys riippuu vastuupettajasta: jos yhteistyö toimii hyvin hänen kanssaan, siirtyminen opiskelumuotojen välillä ei tunnu ongelmalliselta työnantajalle.

Paljon riippuu myös siitä, minkälaisia jaksoja tai kokonaisuuksia opiskelija käyttäisi oppilaitoksessa ja vastaavasti työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen. Jos opiskelija suorittaisi oppisopimuksessa esimerkiksi vain yhden tutkinnon osan ja palaisi sitten takaisin oppilaitokseen, kaikkia tutkinnon osia ei kannattaisi tehdä samassa paikassa, koska toimintatapa ja toimintamalli vaihtelevat ravintoloittain.

Tällöin opiskelija voisi myös helpommin löytää paikan, jossa itse parhaiten viihtyy. Lyhyemmissä oppisopimusjaksoissa ei kuitenkaan voida ajatella, että opiskelija suoraan työllistyy työssäoppimispaikkaansa tai että työnantaja saa työntekijän.

Tärkeää olisi kehittää sellainen menetelmä, joka parhaiten palvelee kaikkia: niin opiskelijaa, oppilaitosta kuin työpaikkaakin. Esimerkiksi videoneuvottelu on kätevä ohjaamisessa ja arviointikeskustelussa. Lisäksi sähköinen arviointi voisi olla tulevaisuudessa tarpeellinen.

Haastateltavana Ravintolakolmio-ryhmä, Ravintola Weeruska
ravintolapäällikkö, senior partner, Nina Vaahtoranta

MAHDOLLISUUS YHDISTÄÄ ERI KOULUTUSMUOTOJA SAMAA OHJAUKSEEN

Ammattiopisto Tavastiassa logistiikan perustutkinnossa, varastopalvelujen osaamisalalla, testattiin keväällä 2015 ulkomaan työssäoppimisjakson ohjausta eTaidon blogialustalla. Opiskelijat tekivät työssäoppimiseen liittyvät kirjaukset eTaitoon ja opettajat kommentoivat niitä. Aiemmin tässä käytössä on ollut Blogger-blogi.

Erona Blogger-alustaan oli käyttöliittymän ja koulutuksen järjestäjän takaaman tietoturvan lisäksi se, että luku- ja kommentointimahdollisuus avattiin myös eTaitoon kirjautumattomille siten, että opiskelijoiden eTaito-kirjaukset ja kommentit olivat yleisen salasanan takana. Tämä mahdollistaa esimerkiksi työpaikkakouluttajien osallistumisen oppimisportfolion kommentointiin kevyemmällä järjestelyillä tunnusten luomiseen verrattuna.

Sama järjestely on mahdollinen koulutusmuodosta riippumatta. Tehokkainta työskentely on, jos lähiopetuksessa olevat seuraavat työpaikoilla osaamista hankkimassa olevia opiskelijoita yhdessä opettajansa kanssa, tai jos opettajalla on riittävä määrä työpaikalla oppijoita kokonaisten verkko-ohjauspäivien järjestämiseen.

Hankkeen aikana on aloitettu koulutusmuodosta ja -paikasta riippumattomien, oppimisportfolioon vietävien tehtävien luominen ammattitaitovaatimuksittain. Kun kaikkien tutkinnon osien oppimisaineistot ovat valmiita, opiskelijan on mahdollista edetä yksilöllisesti omaan tahtiinsa ja siirtymät koulutusmuotojen välillä helpottuvat.

Opettaja Jari Salminen ja lehtori Ismo Lepikko, logistiikka,
Ammattiopisto Tavastia

OPISKELIJAN ITSEARVIOINTI TAVOITTEEN ASETTAMISEN TUKENA

Ammattiopisto Tavastiassa logistiikan perustutkinnossa, varastopalvelujen osaamisalalla, on käytössä Opetushallituksen osaan.fi-palvelu opintojen eri vaiheissa.

Ensimmäisten viikkojen aikana käsittelyssä ovat pakolliset tutkinnon osat ja oma osaaminen eli alkukartoitus. Itsearviointiin palataan sopivassa kohdassa myöhemmin noin puolen vuoden välein. Tutkinnon osien suorittamisen loppuvaiheessa opiskelija on jo menossa ammattiosaamisen näyttöön, joten itsearviointia ei enää välttämättä tehdä.

Itsearviointi toimii tavoitteen asettamisen tukena. Kun opiskelija näkee listan ammattitaitovaatimuksista, hän saa samalla käsityksen tutkinnon osien tarkemmasta sisällöstä ja laajuuksista. Nykyään se toteutetaan etätehtävänä siten, että ryhmän WhatsApp-ryhmässä on mahdollisuus kysyä itselle vieraista termeistä. Pohjaa voi hyödyntää myös tutkinnon osan kokeiden ja kysymysten jaottelussa sekä integroinnissa yhteisten tutkinnon osien kanssa. Samalla ammatti-

sanasto tulee tutuksi ja karttuu. Opettajalle jatkuva opiskelijoiden itsearviointi voi nostaa esiin kohteita, joiden opetukseen ja/tai eTaidossa olevien oppimistehtävien sisältöihin ja laajuuksiin olisi syytä kiinnittää huomiota: jos opintojen edetessä monilla opiskelijoilla on samoissa aihealueissa heikko itsearvio, alueiden oppimisprosessissa lienee korjattavaa.

Työskentely tehostuu tulevaisuudessa, kun itsearvioinnit saadaan nykyisen pdf:n sijaan jatkumoksi opiskelijan oppimisportfolioon. Tällöin opiskelija hahmottaa paremmin oman osaamisensa kehittymisen. Itsearvioinnin kehitys on usein sellainen, että aluksi opiskelija yliarvioi omat taitonsa ja tarkentaa arviota alaspäin samalla, kun ymmärrys tarvittavasta ammattitaidosta syvenee.

Lehtori Mervi Haikka, logistiikka,
Ammattiopisto Tavastia

AMMATTISANASTON JA TYÖVAIHEIDEN OPPIMISEN TUKEMINEN SÄHKÖISESTI

Ammatilliseen koulutukseen valikoituu usein opiskelijoita, jolle kirjoittaminen ei ole mieleistä tai helppoa. Tietoteknologian avulla työprosesseja ja ammattisanastoa kannattaa kuvata ottamalla valokuvia ja videoita opiskelijan omalla mobiililaitteella.

Työprosessin vaiheet ja työvälineistä ja materiaaleista otettu kuvamateriaali ovat tallessa mobiililaitteen kameran rullalla. Mobiililaitteeseen on ladattavissa myös sovelluksia, joiden avulla lyhyitä tekstejä voi kirjoittaa suoraan kuvaan.

Kuvanottojärjestys noudattelee työprosessin vaiheita, jolloin kuvien avulla voi kerrata työvaiheet. Kun opiskelija kirjoittaa kuvateksteinä lyhyen kuvauksen työvaiheista oppimisportfolioonsa, hänen oppimisensa syvenee. Myöhemmin työvaihekuvia voi käyttää itse ohjeena tai antaa ne työnantajan perehdyttämismateriaaliksi.

”Kännykkäkuvien avulla on helppo kertoa raaka-aineista, työvälineistä ja työvaiheista. Oppisopimusopiskelijamme kanssa on sovittu, että kuvat kannattaa ottaa ennen ruuhka-ajan alkamista.”

*Osuuskauppa Hämeenmaa, Prisma Ravintolamaailma,
Hämeenlinna*

TYÖPAIKKAKOULUTTAJA, RAVINTOLAPÄÄLLIKKÖ

HEIDI KAMMONEN

Kuvakaappaus eTaidosta. Kiinteistöhuollon ammattisanalistan mukaisia kuvia, joihin on kirjoitettu teksti heti kuvan ottamisen jälkeen mobiililaitteella.

LAITOSHOITOJAKSON OHJAUS LÄHIHOITAJAKOULUTUKSESSA ETAIDON JA FACEBOOK-RYHMÄN AVULLA

eTaidosta haluttiin kokemuksia suuren ryhmän vuorovaikutteisena alustana, joten Ammattiopisto Tavastiassa toteutettiin pilotti sosiaali- ja terveysalan toisen vuoden opiskelijoiden työssäoppimisjaksolla. Ryhmässä oli 16 opiskelijaa.

Opiskelijat tekivät kirjalliset tehtävät eTaitoon ja linkittivät valmiin tehtävän Facebook-ryhmään, minkä jälkeen ryhmäläiset pääsivät kommentoimaan toistensa tekstejä.

Ennen jaksos alkua oli sovittava käytäntö, miten asiat käydään läpi ohjaajan kanssa työpaikalla: näyttääkö opiskelija tehtävät koneelta vai keskusteleeko niistä.

LAITOSJAKSON ETAITO-TEHTÄVÄT

Työssäoppimispaikan esittely ja omat tavoitteesi

Tutustu työyksikköösi ja kirjoita siitä tähän yhden sivun mittainen esittely, jossa kuvaat työyksikköäsi ja sen arvoja ja periaatteita. Kerro myös lyhyesti asiakkaista: sukupuoli, ikä, lukumäärä, ja toimintakyky.

Huomaa, että esittelysi ei saa sisältää mitään sellaisia tietoja, joista voisi tunnistaa työssäoppimispaikkasi, siellä työskentelevät tai asiakkaana olevat henkilöt.

Oppimispäiväkirja/ Asiakas- /potilastilanteiden kuvaukset

Kirjoita tähän lyhyt essee kolmesta asiakastilanteesta tai työssäoppimistilanteesta, jotka olivat sinun oppimisesi kannalta merkityksellisiä laitoshoidon aikana. Pohdi esseessäsi, mitä uutta opit hoito- ja huolenpitytyöstä näissä tilanteissa ja mitä uutta oivalsit itsestäsi lähihoitajaopiskelijana.

Kommentoi kahden toisen opiskelijan tehtävää. Mitä opit muiden kokemuksista?

Tietoteknologian avulla opettaja oli aktiivisessa roolissa lukemalla koko jakson ajan opiskelijoiden etenemisestä (tehtävät ja kommentointi). Samalla muodostui mahdollisuus opiskelijälähtöiseen ohjaukseen opiskelijan tarpeista käsin. Jakson aikana opiskelijaa voi ohjata tämän omien kykyjen mukaan eli edistyneimmille lisää pohdittavaa ja noviiseille tukea. Yksilölähtöinen ohjaus mahdollistaa erilaiset pedagogiset ja ohjaukselliset menetelmät. Hyvää oli myös mahdollisuus kannustavaan ja näkyvään positiiviseen oppimiskokemukseen kirjallisesti ja merkein. Opiskelijan ja myös opettajan tavoitettavuus paranee, koska kontakti ei ole sidottu aikaan ja paikkaan.

Vaatii opiskelijalta aktiivista roolia ottaa vastuu omasta oppimisestaan koko jakson ajan ja ilmaista se kirjallisesti ajoissa niin, että opettaja ja toiset opiskelijat ehtivät lukea asiat ennen jakson loppua ja ennen arviointia. Opiskelijan on mahdollista kysyä opettajalta silloin, kun kysyttävää tulee, ja ongelmakohtia voi selvittää hyvin nopeasti.

Vertaistuki toisilta opiskelijoilta tulee näkyväksi. Ryhmäläiset näkevät toistensa oppimisen ja edistymisen. Syntyy ryhmäpainetta onnistumiseen, mikä lisää positiivisia tuloksia – kukaan ei kehtaa kirjata huonosti muiden opiskelijoiden nähden. Monia opiskelijoita motivoi mahdollisuus tuoda näkyväksi omaa oppimistaan toisille.

Opiskelijat ovat rohkeita kysymään, koska usein on helpompi kirjoittaa arkakin kysymys kuin puhua siitä. Toisaalta vertaiset näkevät kysymykset eli on mietittävä, mitä kirjoittaa. Negatiivinen kirjoittelu leviää helposti ja opettajan nopea ohjaus on tällöin välttämätöntä.

Tekninen oppiminen on tärkeää ennen jakson alkua. Myös teknisen tuen saamisen mahdollisuus jakson aikana on välttämätöntä,

jotta voi keskittyä substanssin oppimiseen. TVT-taidot kehittyvät niin teknisten kuin netikettitaitojenkin osalta.

Asiakkaiden tietosuoja on edelleen puutteellista sekä suullista että kirjallisista ohjeista huolimatta. Tunnistetietoja esiintyi useassa tekstissä. Opettaja ohjeistaa tällöin muokkaamaan tekstiä. Tuntui siltä, että opiskelijat luottivat suljettuun järjestelmään enemmän kuin sosiaalisen median välineisiin ja tekivät tahattomia kirjauksia, joista työpaikka oli mahdollista tunnistaa. Sama ryhmä oli edellisellä työssäoppimisjaksolla kirjannut ja kommentoinut oppimiskokemuksiaan suljettuun Facebook-ryhmään, mutta tällöin työpaikkoja tai asiakkaita ei ollut mahdollista tunnistaa kenenkään tekstistä. Tietoturvallisuus on yksi keskeinen lähihoitajan oppimisen kohde ja sen harjoittaminen monenlaisissa käytänteissä on tärkeää jo opiskeluaikana.

Tietoteknologia mahdollistaa mobiiliohjauksen. Sekä opettajalla että opiskelijalla on mahdollisuus ajasta ja paikasta riippumattomaan ohjaukseen ja samalla muodostuu mahdollisuus henkilökohtaiseen kirjalliseen palautteeseen jaksosta. Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjaus lähtee tarpeesta ja on tavoitteellista. Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa kuvataan ne menetelmät, joilla opiskelijan oppimista tuetaan. Mobiiliohjauksella on mahdollista tukea ja kannustaa erityisen tuen tarpeessa olevaa opiskelijaa yksilöllisin menetelmin. Tehtävien selkokielistäminen ja pienempiin osiin jakaminen onnistuu hyvin.

Työpaikkojen ohjaajat tarvitsevat informaatiota menetelmistä ja yhteistyötä on kehitettävä työelämlähtöisesti.

Lehtori Niina Kivelä, sosiaali- ja terveysala,
Ammattiopisto Tavastia

ETAITO JA TOM CITY KÄYTÄNNÖSSÄ

Ammattiopisto Nurmeksessa opetusta on toteutettu aiempaa enemmän työpaikoilla. Opettajien työelämäjaksoja on ajoitettu samanaikaisiksi opiskelijoiden työssäoppimisten kanssa. Opettajat ovat tehneet käytännön työtehtäviä yhdessä opiskelijoiden kanssa. Käytänteen myötä työelämän ja oppilaitoksen yhteistyö on tiivistynyt. Opiskelijat, etenkin erityisopiskelijat, ovat hyötäneet opettajan ohjauksesta työpaikalla. Samalla työelämäyhteys on vahvistunut ja tietoteknologian ja sähköisten oppimisympäristöjen käyttöä on jalkautettu.

Oppisopimuksella kone- ja metallialan perustutkintoa opetus- suunnitelmaperusteisesti opiskelevan opiskelijan kanssa samalla työpaikalla oli kielten (englanti ja ruotsi) opettaja. Opettaja ohjasi opiskelijaa ammatillisen kielitaidon osaamisen hankkimisessa sekä eTaidon haltuun ottamisessa sekä tehtävien tekemisessä TOM Cityssä.

TOM City mahdollistaa yhteisten tutkinnon osien opiskelun itsenäisesti. Opiskelijat ovat opiskelleet sen avulla muun muassa matematiikkaa, fysiikkaa ja kemiaa sekä kieliä. Tämä on hyödyllistä, koska opiskelija voi edetä opinnoissaan yksilöllisesti omaa vauhtiaan. TOM Cityä voi käyttää myös silloin, kun tehtäviä jää rästiin tai opiskelija aloittaa opinnot eri aikaan – nonstopina.

“Hyvä, että on mahdollista tehdä verkko-opintoja. Erityisesti pidän pelillisyydestä ja siitä, että näkee heti oman edistymisen.”

KONE- JA METALLIALAN OPISKELIJA

“Tämä vaikutti oppimiseen siten, että opinnot etenivät. Helpottavaa oli, että koulujuttuja pääsi tekemään netissä. Hyvää oli se, että TOM Cityssä ohjelma neuvoi ja opasti käyttöä eteenpäin.”

TALONRAKENNUSALAN OPISKELIJA

Työvaltaisesti opiskelevat ja erityisopiskelijat hyötyvät sähköisestä oppimisympäristöstä. Ammattiopisto Nurmes tekee tiivistä yhteistyötä Nuorten pajan kanssa. Nuorten pajassa opiskelijat saavat yksilöohjausta silloin, kun opinnot eivät jostain syystä suju oppilaitoksessa tai työpaikalla. Työpajan yksilövalmentaja sai ohjeistuksen TOM Cityyn osallistumalla infoon Ammattiopistolla. Tämä mahdollisti sen, että hän pystyy jatkossakin ohjaamaan pajalla olevia opiskelijoita sovelluksen käytössä.

“Hyvä, että opiskelija pystyy hyvin todentamaan tekemänsä työn kuvien, tekstien ja videoiden avulla. Tämä sopii hyvin työpajalla tehtävien tekemiseen ja opintojen suorittamiseen.”

YKSILÖVALMENTAJA SIRKE KATAJALA

Pajalla tehdään usein opettajan antamia yhteisten tutkinnon osien tehtäviä ja siihen TOM City sopii erityisesti. Nuorten pajalla voi opiskella myös joitakin ammatillisia opintoja työvaltaisesti. Neljännen vuoden kokkiopiskelijat opiskelevat työvaltaisesti yksilöllisin opinpoluin yksilövalmentajien tuella. Opiskelijat ovat käyttäneet eTaidon portfolioa ”Lounas ja tilausruokien valmistus” -tutkinnon osan opiskelussa.

Opiskelijat tekivät portfolioonsa näkyväksi ruoanvalmistuksen työprosessin. He ottivat kuvia tekemisistään vaihe vaiheelta alkuvalmisteluista valmiiksi tuotteiksi, ja lisäksi he kirjasivat päivän menun ja reseptiikan. Hyvänä opiskelijat pitävät sitä, että he voivat jälkeenpäin katsoa, mitä kaikkea ovat tehneet, ja näyttää osaamistaan erityis- ja ammatinopettajalle.

Aluksi eTaidon käyttäminen koettiin vaikeaksi, mutta käyttökokemuksen lisääntyttyä se alkoi sujua. Perehdyttämisessä opiskelijat toimivat vertaisohjaajina.

“Erityisopetuksessa eTaidon ja TOM Cityn oppimisympäristön avulla voi hyvin ohjata erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan yksilöllistä opiskelua. Opiskelija voi suorittaa opintojaan muuallakin kuin oppilaitoksessa. Portfolion avulla dokumentoidaan osaaminen. Mielestäni eTaito sopii hyvin myös erityisopiskelijoille, näen, että se tarjoaa monenlaisia käyttömahdollisuuksia. Kunhan ympäristö tulee tutuksi ja käyttö jokapäiväiseksi, voi keskittyä sisältöön.”

ERITYISOPETTAJA MARJUT SIHVONEN

Koulutussuunnittelija Kaija Mattila

Pohjois-Karjalan ammattiopisto Nurmes

TOM CITY JA ETAITO YHTEISTEN TUTKINNON OSIEN (YTO) OPISKELUN TUKENA

Koulutuskeskus Salpauksessa hiusalan perustutkinnon toisen vuosikurssin opiskelijat opiskelevat yhteisissä tutkinnon osissa Työelämätaidot-kurssin (I osp) TOM-city-ympäristössä, jossa tehtävänpalautuksia ja oppimisen arviointi on linkitetty eTaitoon.

Opiskelijaryhmä, jossa oli 18 opiskelijaa, jaettiin työpareiksi tai trio-pienryhmiksi niin, että yhdellä opiskelijoista oli pelillisyydestä kokemuksia esimerkiksi harrastustoiminnan kautta.

Opinnot aloitettiin opettajan ohjauksessa, jossa varmistettiin koneiden ja yhteyksien toimiminen, ohjelmaan kirjautumisen onnistuminen sekä oppimistehtävien ymmärtäminen. Kun oppiminen TOM City -maailmassa sujui, opintotehtäviä työstettiin itsenäisesti ryhmissä yhdessä sovittua aikataulua noudattaen. Ajallinen kesto näille opinnoille on yhden jakson mittainen.

Ennen opintojen aloitusta ohjaavan opettajan kannattaa tarkistaa käytettävän konekannan toimivuus TOM City -maailmassa. Lisäksi opiskelijoiden houkutteleva ja tsemppaaminen uudella tavalla oppimiseen vaatii aikaa, kannustamista ja oikeaa asennetta. Asiantuntijan käyttäminen ohjelmiin perehdyttämisessä toimi ja toi lisäarvoa uuden oppimiseen.

Palautteet eTaidon ja TOM Cityn avulla toteutetusta opiskelusta olivat myönteisiä ja monipuolistivat oppimisen kokemuksia. Yhteisten tutkinnon osien opiskelu virtuaalisesti näyttää tämän kokemuksen perusteella onnistuneelta ratkaisulta.

Ohjelmat ovat tarpeeksi helppokäyttöisiä ja toimivia, jotta erilaiset ja eritasoiset opiskelijat voivat käyttää niitä. Ohjelmien käyttäminen mahdollistaa joustavat opintoaikataulut ja tukee yksilöllisiä

oppimispolkuja. Soveltuu hyvin ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijoille yhteisten tutkinnon osien opiskeluun.

Lehtori Karita Haapaniemi, hiusala,
Koulutuskeskus Salpaus

OPISKELIJOIDEN KOKEMUKSET

Kysely hiusalan opiskelijoille eTaidon ja TOM Cityn toiminnan sujuvuudesta Työelämätaidot-kurssin (I osp) suorittamisessa.

Opiskelijat kertoivat Google-lomakkeella kokemuksistaan. Jotkut opiskelijat käyttivät eTaitoa useita kertoja viikossa, jotkut kerran viikossa ja jotkut kerran kahdessa viikossa.

”Monipuolinen oppimistapa, kaikki oppimisasiat hyviä. Tehtävien lähtettäminen ja muokkaaminen oli helppoa. Työskentely on nopeampaa. Sai henkilökohtaista palautetta.”

HIUSALAN OPISKELIJA

”Lisää muokkausmahdollisuuksia hahmoille. Ja lisäksi, että hahmojen ulkomuotoja pystyisi vielä vaihtamaan tallentamisen jälkeen. Seuraavia lisäominaisuuksia: kuvan lisääminen suoraan portfolioon mobiililaitteella, portfolioon päivitys mobiililaitteella ja ryhmäkeskustelun uudistaminen.”

HIUSALAN OPISKELIJA

”Oli hauska tapa oppia, koin ohjaustaitojeni kehittyneen. Opetti työelämään liittyviä juttuja. eTaito vaikutti positiivisesti oppimiseeni, sillä siellä on paljon hyviä pohjia erilaisten asioiden, esimerkiksi CV:n tai portfolion, tekemiseen. Tehtävien tekeminen sähköisesti on nopeampaa. Oli hieman kivempi tehdä siellä tehtäviä. Ei oikein mitenkään, ainakaan vielä. Oli ihan peruskysymyksiä ja tehtäviä tähän mennessä.”

HIUSALAN OPISKELIJAT

”Sain hyvää ohjausta, opettaja ohjasi ja auttoi, myös koodaaja kävi opastamassa. Ohjaus oli ihan ok. Ymmärrän suurin piirtein sen toiminnan. Opettajamme näytti yhteisesti, miten ohjelmaa käytetään ja harjoittelimme sen käyttöä tekemällä pareittain töitä eTaidon pohjia käyttäen.”

HIUSALAN OPISKELIJAT

”Tehkää tämän vuosituhannen käyttöliittymä! Hyvä tulee, kun kehittää vielä lisää. eTaito on hyvä työympäristö opiskelijoille. Hyvä ohjelma, jota on helppo käyttää, ja jossa on hyvät pohjat töiden tekoon. Ihan hyvä, mutta vähän hankalakäyttöinen.”

HIUSALAN OPISKELIJAT

Lehtori Karita Haapaniemi, Koulutuskeskus Salpaus

OPPILAITOKSEN NÄKÖKULMA

Koulutuskeskus Salpaus on yhdessä hankeverkoston kanssa kehittänyt oppilaitos- ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen yhdistävää mallia liittyen OKM:n rahoittamaan hankekokonaisuuteen (Nuorten työpaikalla tapahtuvan oppimisen edistäminen sekä työn ja koulutuksen joustava yhdistäminen).

Opiskelija voi valita oppisopimusvaihtoehdon missä opintojen vaiheessa tahansa, oppisopimuksen pituus voi vaihdella (vähintään 4 kk) ja opiskelija voi palata takaisin oppilaitokseen.

2+1-malli on vain yksi vaihtoehto, koska työn ja koulutuksen joustavaa yhdistämistä voi toteuttaa monenlaisilla yhdistelmillä (= osa opinnoista oppisopimuksella). Työnantajat ovat tyytyväisiä ottaneet vastaan lyhyemmät oppisopimukset.

Digitalisaation mahdollisuudet pedagogisten ratkaisujen toteuttamisessa ovat merkityksellisiä. 2+1-mallissa yleisesti edellytetään, että yhteiset tutkinnon osat on suoritettu ennen oppisopimuksen syntymistä. Nyt TOM City antaa opiskelijalle mahdollisuuden suorittaa yhteisiä tutkinnon osia 3D-maailmassa milloin ja missä vain.

Projektipäällikkö Maarit Kuosa, Koulutuskeskus Salpaus

Ravintoon liittyvä tehtävä TOM Cityssä.

TEHTÄVIEN TEKNINEN TOTEUTUS TOM CITY -OPPIMISYMPÄRISTÖÖN

Virtuaalisen oppimisympäristön rakenteellisessa ohjelmoinnissa pyrittiin löytämään keino lisätä suuria määriä opettajien toteuttamia tehtäviä siten, ettei jokaista yksittäistä tehtävää tarvitse ohjelmoida erikseen. Tavoitteena oli saada opettajilta sisällöllisesti laadukkaita tehtäviä, joita siirrettiin 3D-ympäristöön, ja lisätä tehtäviin laadun lisäksi mahdollisimman paljon pelillisiä elementtejä. Haasteena oli aikaresurssien lisäksi opettajien tutustuttaminen 3D-ympäristön teknisiin rajoitteisiin ja mahdollisuuksiin.

Ohjelmoinnissa päätettiin ottaa lähestymistavaksi tehtäväpohjainen ajattelu. Opettajilta kysyttiin, millaisia tehtäviä pitäisi pystyä toteuttamaan, ja pyrittiin löytämään mahdollisimman paljon erilaisia vaihtoehtoja. Toivomusten perusteella ohjelmoitiin kullekin tehtävätyypille oma tehtäväpohjansa, joka määrittää tehtävän rakenteen ja toiminnan 3D-ympäristössä. Mallin toimivuutta arvioitiin tehtäviä toteutettaessa yhteistyössä opettajien kanssa.

Havaittiin, että tehtäväpohjaratkaisun avulla pystyttiin säästämään aikaa, mikä olikin tavoitteena. Tehtävätyypin valmistuttua kaikille opettajille pystyttiin antamaan jo valmis vaihtoehto ja esimerkkitehtäviä, mikä saadun palautteen mukaan helpotti jonkin verran opettajien ideointia. Toisaalta tehtävätyyppeihin jako rajaa osaltaan tehtävien monimuotoisuutta, sillä samaa tehtävätyyppiä hyödynnetään useissa eri tehtävissä. Tehtävätyypit mahdollistavat myös sen, että tehtäviä on helppo lisätä ja muokata myös jälkempäin ilman muutoksia 3D-ympäristön koodiin.

[8]

Loppusanat

8 LOPPUSANAT

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama ”Työpaikalla tapahtuvan oppimisen menetelmät ja työkalut” – kehittämishanke käynnistyi vuonna 2014 jatkumona ”Työpaikalla tapahtuvan oppimisen pedagogisen oppimisympäristön kehittäminen” -hankkeelle.

Hankkeen tavoitteena oli kehittää sähköisiä oppimistratkaisuja. Pääpaino kehittämisessä oli sähköisen oppimistratkaisun eTaidon ja 3D-ympäristön TOM Cityn käyttöönotossa. Hankkeessa myös havainnointiin mitä rakenteellisten muutosten tarpeita opiskelijan joustavat siirtymät opiskelumuodosta toiseen edellyttävät.

Tiimin osaaminen ja taito uuden tekemiseen on ollut palkitsevaa. Haluamme kiittää hankkeen rahoittajia, yhteistyöverkoston koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten johtoa, mukana olleita opettajia sekä työpaikkakouluttajia ja -ohjaajia toiminnasta hankkeessa. Opiskelijoilta saatu palaute on ollut arvokasta, kiitos siitä.

Digitalisaation keinoin, systemisesti kehittäen voimme yhdessä parantaa koulutuksen vaikuttavuutta, tehokkuutta ja tuloksellisuutta.

*Aiheesta
muualla*

AIHEESTA MUUALLA

Vuoden 2015 aikana Opetushallitus on julkaissut runsaasti oppaita osaamisperusteisuuden toteuttamisen tueksi.

http://oph.fi/julkaisut/2015/amatillisten_perustutkintojen_perusteiden_toimeenpano_amatillisessa_peruskoulutuksessa

http://oph.fi/julkaisut/2015/arvioinnin_opas_2015

http://oph.fi/julkaisut/2015/osaamisen_hankkiminen_tyopaikalla_amatillisessa_peruskoulutuksessa

http://oph.fi/julkaisut/2015/osaamisperusteisuus_todeksi_askelmerkkeja_koulutuksen_jarjestajille

MUISTIINPANOJA:

Eri koulutusmuodot ja niiden yhdistyminen opintojen aikana yleistyvät, ja niiden toteuttamiseen tarvitaan uusia käytäntöjä ja työkaluja. Tähän oppaaseen on koottu ohjeita ja vinkkejä opettajille, opettaja-ohjaajille, opinto-ohjaajille sekä työpaikkakouluttajille ja -ohjaajille eri koulutusmuotojen yhdistämisestä sähköisellä oppimistratkaisulla. Kun tietoteknologia on luonteva osa opintoja ja oppimisprosessia, opettaja, opiskelija ja ryhmä voivat toimia yhdessä, vaikka oppiminen tapahtuu työpaikalla. Tällöin myös siirtyminen oppisopimukseen opintojen sopivassa vaiheessa 2+1-mallin mukaisesti helpottuu. Tämän oppaan käytänteet soveltuvat kaikkiin koulutusmuotoihin.

Julkaistu on tuotettu Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa Työpaikalla tapahtuvan oppimisen menetelmät ja työkalut -kehittämissankkeessa.